

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA'DA KENTSEL DONATILARIN PEYZAJ PLANLAMA ve TASARIMI
AÇISINDAN ANALİZİ ve DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşe Nur SAKAL

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ANKARA
2007

Her hakkı saklıdır

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ANKARA'DA KENTSEL DONATILARIN PEYZAJ PLANLAMA ve TASARIMI AÇISINDAN ANALİZİ ve DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşenur SAKAL

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Metin BAŞAL

Kentsel donatılar, insan ile doğa arasındaki ilişkiyi dengelemede ve kent yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir konuma sahiptir. Çeşitli sosyal ve rekreasyonel aktivitelere sahip olan kentlerde, kentsel donatılar bu aktivitelerin geliştirilmesinde önemli alanlardır. Aynı zamanda kentsel donatılar, kentin geçmişi ve geleceği arasında ilişki kuran, kente kimlik kazandıran mekanlardır.

Kent konforunun artırılması ve insan yaşamının zenginleştirilmesi için önemli olan kentsel donatıların Ankara Kentinde irdelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu tez çalışması, kentli tarafından bilinen ve yoğun bir şekilde kullanılan, aynı zamanda kentin kimlik özelliklerini taşıyan kentsel donatı alanlarını kapsamaktadır. Bu donatıların bulunduğu çevreye katkıları ve mekan ölçeğinde tasarım objeleri değerlendirilmiştir.

Elde edilen bu değerlendirme sonucunda seçilen kentsel donatıların kent bütünü içinde yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik, ekolojik ve kimliksel özellikleri analiz edilip öneriler sunulmuştur. Ankara'da bulunan kentsel donatıların daha çok kentli tarafından kullanılabilmesi ve tasarım objelerinin geliştirilebilmesi bu öneriler kapsamındadır. Planlama aşamasında hedeflenen politikaların peyzaj mimarlarının da katkılarıyla belirlenmesi önerilmiştir.

İnsan faktörünün etkisiyle ortaya çıkan ve gelişen kentsel donatılar, sürekli değişim içinde olan kentleşme sürecinde yerini almalı, bu alanların gelecek nesillere taşınmasına özen gösterilmelidir. Kent içinde bulunan ve kent konforu için bulunması gerekli kentsel donatılar tespit edilmelidir. Böylece kent yaşamı zenginleşirken insan, yeşil, yapı ilişkisi de kurulacaktır.

2007, 85 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Ankara, peyzaj planlama, peyzaj tasarımı, kentsel donatı.

ABSTRACT

Master Thesis

THE ANALYSIS AND EVALUATION OF THE URBAN EQUIPMNETS-IN- ANKARA WITH RESPECT TO LANDSCAPE PLANNING AND DESIGN

Ayşenur SAKAL

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Metin BAŞAL

Urban equipments have important roles on the improvement of urban lifestyle and the stabilization of human-nature interactions. In cities with diverse social and recreational activities, urban equipments are crucial settings in supporting these activities. At the same time, urban equipments are places that bring identity to the city and develop relations between the city's past and future.

This study examines Ankara's urban equipments, which are important to improve the urban comfort and to prosper human life, and comprises urban equipment settings that are heavily used and known by the citizens, and at the same time conveys urban identity. Furthermore, the study evaluates the contribution of these equipments to the places they are located and assesses design objects spatially.

As a result of this evaluation, quality of life, sustainability, ecological and identity characteristics of the selected urban equipments are analyzed, and then, proposals are presented. Ankara's urban equipments which can used by the citizens and developed design objects are these suggestions included. In the planning stage, landscape architect's determination of additions, target politics are proposed.

Urban equipments, which emerge and are developed by human factors, should take part in the continuously evolving urbanization process; we should care to sustain these settings for future generations. Equipments that are located inside the cities and that are necessary for the urban comfort must be determined. In this manner, urban life will prosper, and user, green space and building interactions will be established.

2007, 85 pages

Key Words: Ankara, landscape planning, landscape designing, urban equipment.

TEŞEKKÜR

Kentsel yaşam içinde yerini alan donatı alanlarının Ankara kentinde irdelenmesi amacıyla gerekleştirdiğim tez alışmamda bana her trl desteği veren ve değerli görüşleri ile tezimin ortaya çıkmasına katkısı bulunan hocam Prof. Dr. Metin BAŞAL'a ve tez çalışmalarım sürecinde desteğini benden esirgemeyen, sabırla bana yardımcı olan sevgili eşim'e teőekkürlerimi sunarım.

Ayşenur SAKAL
Ankara, Aralık 2007

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Amacı.....	5
1.2 Çalışmanın Kapsamı.....	7
2. KURAMSAL TEMELLER.....	10
2.1 Donatı Tanımı.....	12
2.2 Planlama Çalışmalarında Donatı Kavramının İncelenmesi.....	15
2.3 Donatının Sınıflandırılması.....	16
2.4 Kentsel Donatı Alanlarıyla İlişkili Kavramlar.....	19
2.4.1 Yaşam kalitesi.....	20
2.4.2 Sürdürülebilirlik.....	22
2.4.3 Ekoloji.....	24
2.4.4 Kentsel kimlik.....	26
2.5 Tasarım Çalışmalarında Donatı Kavramının İncelenmesi.....	28
2.5.1 Temel peyzaj öğeleri.....	29
2.5.2 Donatı elemanları.....	34
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	37
3.1 Materyal.....	37
3.2 Yöntem.....	39
3.2.1 Literatür taraması ve veri toplaması.....	39
3.2.2 Kentsel donatı alanları ile ilgili arazi çalışması.....	41

3.2.3 Toplanan veriler doğrultusunda değerlendirme çizelgesinin hazırlanması...	41
3.2.4 Çizelgelerin analizi, sonuç ve önerilerin yapılması.....	42
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	43
4.1. Çalışma Alanının Genel Tanıtımı.....	43
4.2. Çalışma Alanının Genel Planlama İlkeleri.....	44
4.3 Ankara’da Kentsel Donatıların Analizi ve Değerlendirilmesi.....	47
5. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA.....	82
5.1 Donatı Kavramının Kent-Mekân İlişkisi İçinde İrdelenmesi.....	82
5.2 Kent İçindeki Fonksiyon Alanlarının Geliştirilmesi.....	83
5.3 Mekâna uygun donatı elemanlarının tespiti.....	85
5.4 Ankara’da kentsel donatıların analizi ve değerlendirilmesi.....	85
KAYNAKLAR.....	87
ÖZGEÇMİŞ.....	89

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 Kentsel tasarımın yeri ve üç ana meslek grubu ile olan ilişkisi.....	4
Şekil 1.2 Çalışma kapsamı şeması.....	9
Şekil 2.1 Dikmen Vadisi, Ankara	11
Şekil 2.2 Keçiören Belediyesi Spor Tesisleri, Ankara.....	14
Şekil 2.3 Armada Alışveriş Merkezi Metro Durağı, Ankara	17
Şekil 2.4 Armada Alışveriş Merkezi, Ankara.....	17
Şekil 2.5 Kentliye yaşam kalitesi sunan kentsel donatı alanları, Ankara.....	21
Şekil 2.6 Kentteki sürekli değişiklikler, Ankara.....	23
Şekil 2.7 Ekoloji kavramı doğa - insan – yapı ilişkisi, Ankara.....	25
Şekil 2.8 Kentsel kimlik özelliği taşıyan donatı alanları, Ankara.....	27
Şekil 2.9 Sakarya Caddesi Yaya Bölgesi donatı elemanları, Ankara.....	28
Şekil 2.10 Hacı Bayram Camii Meydanı, Ankara	30
Şekil 2.11 Dikmen Vadisi, Ankara.....	30
Şekil 2.12 İzmir Caddesi döşeme elemanları, Ankara.....	31
Şekil 2.13 İzmir Caddesi bitkisel sınırlama elemanları, Ankara.....	32
Şekil 2.14 Sakarya Caddesi sınırlayıcı elemanları, Ankara.....	32
Şekil 2.15 Kullanış amacına göre çatı elemanları, Ankara.....	34
Şekil 2.18 Çeşitli donatı elemanları, Ankara.....	36
Şekil 3.1 Tez çalışmasında incelenen alanların sınırları.....	38
Şekil 3.2 Tez çalışması yöntemine ait akış şeması.....	40
Şekil 4.1 Atatürk Bulvarı.....	54
Şekil 4.2 Atatürk Kültür Merkezi.....	56
Şekil 4.3 Degol Caddesi.....	58
Şekil 4.4 Atakule.....	60
Şekil 4.5 Hitit Güneşi	62

Şekil 4.6 Roma Hamamı Harabeleri	64
Şekil 4.7 Ankara Kalesi	66
Şekil 4.8 TBMM Önü Kavşak Alanı	68
Şekil 4.9 İzmir Caddesi.....	70
Şekil 4.10 Kızılay Meydanı	72
Şekil 4.11 Ulus Heykel Önü Kavşağı.....	74
Şekil 4.12 Abdi İpekçi Parkı.....	76
Şekil 4.13 Güvenpark.....	78
Şekil 4.14 Kurtuluş Parkı.....	80

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4.1 Ankara’da bulunan donatı alanlarının listesi.....	49
Çizelge 4.2 Atatürk Bulvarı’nın değerlendirmesi.....	55
Çizelge 4.3 Atatürk Kültür Merkezi’nin değerlendirmesi.....	57
Çizelge 4.4 Degol Caddesi’nin değerlendirmesi.....	59
Çizelge 4.5 Atakule’nin değerlendirmesi.....	61
Çizelge 4.6 Hitit Güneşi’nin değerlendirmesi	63
Çizelge 4.7 Roma Hamamı Harabeleri’nin değerlendirmesi.....	65
Çizelge 4.8 Ankara Kalesi’nin değerlendirmesi.....	67
Çizelge 4.9 TBMM Önü Kavşak Alanı değerlendirmesi.....	69
Çizelge 4.10 İzmir Caddesi’nin değerlendirmesi.....	71
Çizelge 4.11 Kızılay Meydanı’nın değerlendirmesi.....	73
Çizelge 4.12 Ulus Heykel Önü Kavşağı’nın değerlendirmesi.....	75
Çizelge 4.12 Abdi İpekçi Parkı’nın değerlendirmesi.....	77
Çizelge 4.14 Güvenpark’ın değerlendirmesi.....	79
Çizelge 4.15 Kurtuluş Parkı’nın değerlendirmesi.....	81

1. GİRİŞ

İnsanlar yerleşik düzene geçtiğinden bu yana, köyler, kasabalar kurmuş; nüfus, gelir düzeyi, bilim, teknik ve sanattaki gelişmelerle doğru orantılı olarak kentler inşa etmiş, yaşadığı özel mekânların yanı sıra ticaret, sanat, eğitim, ibadet, eğlence gereksinimleri için yerel otorite ve yönetim eliyle kalıcı ve örnek eserler yaratmışlardır.

Kentsel mekânların insanın günlük hayatına huzur ve kolaylık verici düzenlemeleri, yaşama gücü veren, uyumlu, sağlıklı bir moral ortamı doğurmaktadır. Kentteki dekorasyonun canlanmasında kentsel donatıların birçok işlevi bulunmaktadır. Kentsel donatılar, çok katlı binalarla veya ticaret merkezi, otopark gibi kullanımlarla çevrilmiş, üç boyutlu karakteri olan alanlarda mekânın rekreasyonel kullanımlar için zenginleştirilmesi, canlandırılması ve yapay çevrenin insanlar üzerindeki ruhsal baskı etkilerinin azaltılmasında etkin bir kaynak olarak önem kazanmıştır (Aykut 1997).

Bir yerleşme, zaman ve mekân birliği içinde sürekli bir oluşum ve gelişimde olduğuna göre kent bölgelerinin gelişeceği önceden kabul edilmiştir. Durum statik değil dinamiktir. Planlamanın temel ilkeleri ile birbiri aleyhine gelişen fonksiyonlar belirli bir hedefe yöneltilir ve aralarında bir denge kurulmaktadır. Ancak bu denge, kent içinde çeşitli konut, çalışma, dinlenme ve ulaşım bölgelerinin oranlı bir şekilde dağıtılmasına bağlıdır. Bölgelerin içinde olması gereken donatıların, ilgili buldukları iskân gruplarının nüfuslarına, fizikî ve ekonomik özelliklerine, sosyal yaşantılarına göre sayı ve çeşitleri artmakta, yerleşme yerleri belirlenmektedir (Çetiner 1991).

Toplu halde yaşamamanın ilk evrelerinde insanlar ya tarımla ya da hayvancılıkla uğraşırlardı. Bu çalışma türleri dışında herhangi bir uğraş alanları söz konusu değildi. Toplumlar geliştikçe tarım ve hayvancılıkla uğraşanların dışında yöneticiler, din adamları, tüccarlar, zanaatkârlar vb. toplumsal sınıflar ortaya çıkmıştır. Toplumsal sınıfların ortaya çıkması da beraberinde toplantı binaları, saraylar, tapınaklar, amfi tiyatrolar, plaza ve agoralar gibi ilk kentsel donatı türlerini ortaya çıkarmıştır (Bimtaş 2003).

Günümüzde kentler değişik yaşam biçimlerinin bir araya geldiği, sosyal, ekonomik ve politik aktivitelerin yoğunlaştığı yerleşim alanlarıdır. Bu yaşamsal süreçler kentsel mekânların çeşitliliği, plan ve tasarımıyla yakından ilgilidir. Hareketli, canlı, sürekli gelişim ve değişim içinde bulunan kentsel donatılar iki ana gruba ayrılabilir. Birincisi konut, eğitim, sağlık, ulaşım, sanayi gibi insanların ihtiyaçlarını karşılayan donatılardır. İkincisi ise insan hayatını zenginleştiren rekreasyon alanları, açık yeşil alanlar gibi kent konforu ve yaşam kalitesini yükselten sosyal aktivitelerin yerine getirildiği diğer donatılardır.

Kentsel tasarım, kentsel dönüşüm gibi projelerinin uygulanmaya başlanması ile donatı kavramı yeniden incelenmiş ve farklı meslekler arasında da tanımlanmaya başlamıştır. Donatı sözcüğünün düzenlemeye yararlı eylem ve donanım anlamı dışında kent kavramı ile olan ilişkisi ön plana çıkarılmıştır. Yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik, ekoloji, kimlik gibi değerleri göz önünde bulundurularak planlama/tasarım boyutları tartışmaya açılmıştır. Planlama ölçütlerinin İmar Mevzuatı'nda belirtilen m²/kişi ölçütünün yanında coğrafi konum, insan faktörü, iklim, bölgesel özellikler vb. yaşamsal olgular ile birlikte düşünülmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Fizikî oluşumu düzenleyerek kentsel işlevinin belirlenmesi ile ortaya çıkan kentsel donatılar, insan ve gereksinimleri bağlantısında ele alınmalıdır. Bir donatı bir bölgede, bir kent birimi içinde bulunabilir ya da küçük bir mekânda, büyük ölçekte kentsel alanda yer alabilir. Önemli olan kentsel doku analizlerinin kapsamlı ve ayrıntılı yapılabilmesi, çevre ile bütünlük içinde tartışılıp plancı-tasarımcı disiplinler arasında ortak karar alınabilmesidir. Kent tarihî gelişimi içinde yerini almış olan kentsel donatıların kalıcılığının (sürdürülebilirliğinin) sağlanması için koruma ve geliştirme çalışmalarının yapılması önemlidir. Tarihsel süreç içinde oluşan kentsel donatılar, kent insanı tarafından algılanma, bilinme, önemsenme gibi özelliklerin gelişmesini sağlar.

Kentsel donatılar için oluşturulacak standartlar yaşam kalitesinin yükselmesini, kentlinin kültürel, sosyal ve rekreasyonel ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanmasını sağlar. Bu alanlar aynı zamanda bulunduğu bölge için değil tüm kentli için planlandığında kent kimliği altında kaynaşma, dayanışma, toplumsal kalitenin yükselişi,

eşitlik görevlerini yerine getirir. Planlama çalışmalarında kentsel donatının yeri, kent içindeki kimliği, mekân düzenlemelerinde özgün tasarım öğelerinin kullanılması, yapısal çevre ile uyumu, insan yaşamının kolaylaştırılması, işlevselliği ve estetik getirileri öne çıkarıldığında parçadan bütüne gidildikçe kent kimliğini oluşturacak, kent konforunu ve yaşam kalitesini artıracaktır.

Kent planlarını hazırlayanlar, kentsel işlevlere yetecek büyüklükte toprağı, gelecekteki nüfusun gereksinmelerini göz önünde tutarak rezerv etmek zorundadırlar. Çünkü kent işlevlerinin hepsi toprak üzerinde yer almaktadır. İmar planlarının yapılması ve değiştirilmesi ilkelerine yönelik olan imar mevzuatı, planlarda konut, çalışma, toplumsal ve kültürel gereksinmeler, yönetim ve öteki hizmetler ile teknik altyapı gibi kentsel işlevler için yer ayrılması gerektiğini göstermiştir (Keleş 1993).

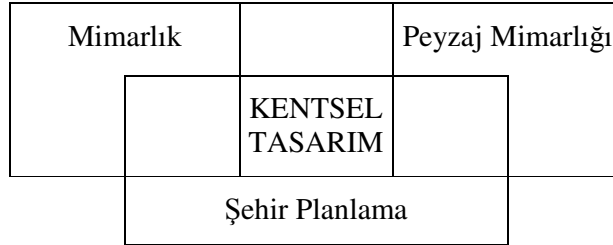
Kentsel işlevlerden toplumsal ve teknik donatıların kent içindeki konumunu belirleyen ölçütler ise; güvenlik, belirli alanlarda ve nüfus büyüklüklerinde donatı geliştiriminin ekonomik olup olmadığı, kent yaşamının genel kolaylıkları, bir donatının diğerine yer ve zaman olarak yakınlığı, bunların birbirleri ile tutarlılığı, mülkiyet, arsa değerleri, maliyet ve gelir açısından planın uygulanabilirliği, kolay ve rahat erişirlik vb. olarak sıralanabilir (Aksoylu vd. 1996).

Kent mekânı, değişen sosyo ekonomik ve idarî yapıya bağlı olarak, doku, öge, ögeler arası ilişkiler, oran, ölçek, kullanıcı ve kullanım farklılaşmaları, alışkanlıkların ve yaşantı biçiminin değişmesi sonucu yeni bir görünüm almaktadır. Farklı meslek disiplinleri arasında aktivite alanı olarak gelişen ve değişen, güncelliği ve önemi gün geçtikçe artan kentsel donatıların yeni yapısal farklılıkları özümленerek ayrıntılı planlarının yapılması ise kaçınılmaz görülmektedir.

Yaşanabilir kentsel çevreler oluşturulmasında planlama ve kentsel tasarım eylemleri önemli araçlardır. Birbirinden farklı olan bu iki kavram, kuşkusuz ki birbirini tamamlayan bir bütünü de ifade etmektedir. Planlama-kentsel tasarım eylemleri arasında kurulması gerekli çok boyutlu ilişkiler bütünü, anlamlı çevreler oluşturulmasının ön koşuludur. Genel olarak, fizikî yapının oluşum kararlarını içeren planlama eylemi fizikî

yapıyı şekillendirme sanatı olarak tanımlanabilecek kentsel tasarım çalışmalarına önemli girdiler sağlamakta, yönlendirici olmaktadır. Planlama-kentsel tasarım arasındaki bu bütün-parça ilişkisi kentsel tasarım eyleminde farklı bir anlam kazanmaktadır (Bayraktar vd. 2003).

Kentsel Tasarımın “çevresel tasarım” disiplinleri olarak tanımlanan meslek grupları içindeki yeri bugüne kadar tartışılmıştır (Şekil 1.1). Bu tasarım mesleklerinin her birinin, kendine özgü nitelikleri ve mesleki becerileri kentsel tasarıma yansıtmaktadır. Mimarî yaklaşımın kentsel tasarımda oynayacağı rol mekânın üç boyutlu kurgulanması, tasarım dili, anlamı ve mesajı açısından tanımlanmaktadır. Buna karşılık, hem fiziksel olarak projenin ana sistemlerinin oluşturulmasında hem de toplumsal açıdan kamu yararının gözetilmesinde planlama mesleği ve temsil ettiği değerler öne çıkmaktadır. Peyzaj mimarlığı ise, yere/zemine bağımlılığı ve zamanın önemli bir tasarım etmeni olarak kullanılmasındaki birikimi sayesinde, gerek fizikî bağlamın gerekse doğanın ve doğal elemanların anlamlı bir biçimde tasarıma katılmasına olanak sağlamaktadır (Aydemir vd. 2004a).

Şekil 1.1 Kentsel tasarımın yeri ve üç ana meslek grubu ile olan ilişkisi (Aydemir vd. 2004a).

Kentsel tasarım genel anlatımı ile mekânda fiziksel, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik bağlamlarda çok boyutlu, detay irdeme ve çözümlenmelerini içeren bir düzenleme yöntemidir. Ayrıca kentsel tasarım, kent ölçeğinde gerçekleştirilen ayrıntılı uygulama biçimidir. Yapılı çevre için düzenleme ve uygulama biçimi olan kentsel tasarım, çevreye ilişkin analitik etütlerin, bunların sentezlerinin ve projeksiyon değerlerinin yanında, kentsel yaşam kalitesine ilişkin görsel ve çevresel değerlerin etüdünü ve kent görünüm hedeflerinin oluşturulmasını içermektedir (Bayraktar vd. 2003).

1.1 Çalışmanın Amacı

Kentleşme sürecinde teknolojik, siyasal, sosyo-psikolojik nedenlerin yanı sıra ekonomik cazibe merkezi haline gelen kent ve çevresi, planlamada esas alınan nüfus projeksiyonlarını aşan milyonlarca kişinin yerleştiği bölgeler olmuştur. Bu nedenle kent yaşamı içinde kentsel donatı alanları ya yetersiz kalmış ya da ulaşılabilirliği zorlaştığı için kullanıcılara iyi hizmet verememiştir. Buna benzer olumsuzlukların belirlenmesi ve planlama/tasarım çalışmalarında önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu amaçla, donatı ile planlama arasındaki ilişkiyi, planlama sistemi içinde donatının yerini, mekânsal sunum biçimlerini, niteliksel ve niceliksel özelliklerini ortaya koymak ve kentin birbirinden farklı özellikteki değişik kesimlerinde planlama ve uygulama boyutunun coğrafi konum, insan faktörü, iklim vb. özellikleri göz önünde bulundurarak geliştirmek mümkün olacaktır. Yaşam kalitesinde ve yaşam biçiminde oluşan farklılaşma ile çeşitlenerek vazgeçilmez hale gelen donatıların bir sistem kurgusu içinde insan, yapı, yeşil gibi unsurlarla uyumlu şekilde planlama ve tasarımını sağlamak gerekmektedir.

Ülkemizdeki hızlı, düzensiz ve çarpık kentleşme eğilimi, ekolojik temele dayanmayan planlama ve uygulamalar, pek çok sorunu da beraberinde getirmekte, insan sağlığını ve yaşam kalitesini ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir. Aynı zamanda kentlerdeki nüfus artışı ve buna paralel olarak oluşan yapılaşma kent arazisi içinde insanın fiziksel ve zihinsel ihtiyaçları için ayrılan kentsel mekânların daha da küçülmesine hatta yok olmasına neden olmaktadır. Buna benzer sorunların çözümü için mevcut olan ve projeksiyon dönemlerinde gelişmesi planlanan nüfus ile alan dağılımları arasındaki ilişkiler tespit edilmelidir. Farklı planlama/tasarım meslekleri için bu alan dağılımlarına standartlar getirilmesi, kent içinde var olan veya olması gereken donatı alanlarının tespit edilmesi ve bu şekilde kent planlarının yapılması önemli olacaktır.

Ülkemizde ilk şehir planı yapılan kentlerden biri olan Ankara, oluşan bu çarpık kentleşme eğiliminden etkilenmiştir. Başkent olduğu yıllardan itibaren yoğun bir yapılaşma ve nüfus artışı ile gelişimini tamamlayamadan değişime uğramaya başlamıştır.

Kurulduğu yıllardan itibaren tarihe eşlik etmiş ve bunun eserlerini taşıyan Ankara, ilk plan dönemi Jansen Planı ile modern bir kent görünümü almaya başlamıştır. Bununla birlikte yeşil kuşakları, konut ve kent merkezi düzenlemeleriyle yaşam kalitesi yüksek kentsel donatı alanları uygulanmıştır. Fakat kısa sürede artan nüfus, kente yapılan göçler Jansen Planı'nın yenilenmesine neden olmuştur. Yeni yapılan planlar ve bunların doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamalar Jansen'in Ankara için hedeflediği "Bahçe Şehir" imajını azaltmıştır.

Kent alanında sürekli oluşan değişimler ve yapılaşmaya duyulan ihtiyaçtan dolayı Tandoğan – Maltepe – Kızılay – Kolej istikametinde devam eden yeşil koridorlar bölünmüş veya Güvenpark alanının bir kısmının toplu taşıma duraklarına ayrılması gibi eksiltiyle başka amaçlara hizmet etmeye başlamıştır.

Çalışmanın amacı, farklı meslek disiplinleri içinde çalışma alanı donatı kavramının farklı tanımlarının yapılması ve bu tanımlar üzerine sınıflandırılması ve özelliklerinin belirlenebilmesidir. Ayrıca Ankara'da peyzaj mimarlığı açısından önemli kentsel donatı alanları seçilerek bunların konumlanması, ilişki zinciri, kullanıcı isteklerine cevap verebilmesi, ulaşılabilirlik, erişilebilirlik gibi insan faktörü göz önüne alınarak kent konforu, kent kimliği ve yaşam standartları kavramları içinde değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmıştır.

Ankara kentinde seçilen kentsel donatı alanlarının özellikleri belirlenmesi ile kent içinde bulunan kentsel donatıların ilişki bütünlüklerinin ve işlevsel devamlılıklarının mevcut kent formu çerçevesinde ve planlama/tasarım süreçlerine katkı sağlayacak bir yapıda analizlerinin yapılarak değerlendirilecektir. Bu analizler sonucunda incelenen kentsel donatı alanlarında kentlinin kullanabileceği işlevsel değerlerini devam ettiren kent içinde canlı ve hareketli, insan odaklı, sosyal, toplumsal, estetik, rekreasyonel aktivitelerin yerine getirilebildiği alanlar ve mekânlar olması doğrultusunda öneriler yapılacaktır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Bu tez çalışması, Ankara kentinin ilk planlama dönemi olan Jansen Planı'ndan itibaren günümüzde geçerliliği olan plan döneminde yapılan 20 adet peyzaj mimarlığı bakış açısından önemli kentsel donatı alanlarını kapsamaktadır. Yapılan araştırmalar ve kaynak taramaları sonucunda donatı kavramı, planlama ve tasarım aşamalarında incelenmiştir.

Çalışmada, Ankara için oluşturulan kentsel donatı listesi içinde belirlenen alanların bilgi tespiti yapılacak, fotoğraflama-haritalama gibi görsel teknikler kullanılarak çizelgede bulunan yatay ve düşey karakter özellikleri belirlenmiştir.

Kentsel donatı alanlarının çoğunun, işlevsel özelliklerini yitirmiş olması ve kullanıcıya ulaştırılmasında planlama sonrasıyla uygulama arasında değişiklikler ve aksaklıklar yüzünden yeterli gelmemesi, kent için bir kayıp olan unsurun ya da olumsuz bir olgu olarak nasıl tanımlanabileceği, geri kazanım için neler yapılabileceği araştırılacaktır. İncelenecek kentsel donatı alanlarının saptanmasında kent-mekân ilişkisi içinde sınıflandırılmaya çalışılan bu etkinlik alanlarından her grup için en az bir örnek seçilerek mevcut özellikleri, sorunları ve çözümleri değerlendirme ve analiz çizelgesinde tanımlanacaktır.

Ülkemizde kentsel donatılar için yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmalardan ve mevcut donatı alanları oluşumlarından çıkarılacak genel peyzaj planlama ve tasarım ilkeleri doğrultusunda kent bütünü içinde karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma çalışmasında amaç; eksiklikleri, olumsuzlukları ve başarılı örnekleri gözlemleyerek öneriler getirilmesini sağlamak ve Ankara kenti için kentsel donatı listesi çıkarmaktır.

Çalışma kapsamında Başal (2007) ders notlarından donatı listesi çıkarılmış ve bu liste doğrultusunda Ankara kenti içinde analizler ve değerlendirmeler yapılmıştır (Şekil 1.2).

Donatı kavramı dört grupta toplanmış ve analiz edilmiştir (Başal 2007):

A- Kentsel Donatılar

- **Kentsel altyapı ve donatılar;** altyapı tesisleri, eğitim, sağlık, ticaret, kültür, yönetim yapıları, ulaşım, köprü, geçit ve kanallar, konaklama tesisleri, havalimanı, gar, liman.
- **Anıtsal ve simge yapılar;** anıtlar, anıtsal yapılar, tarihî ve arkeolojik yapılar, mabetler, simge yapılar, mimarî öğeler, özel yapılar (saat kulesi, deniz feneri vb.).
- **Odak noktaları;** kale, hisar, anıtmezar, meclis, senato, TV kulesi.

B- Kentsel Donatı Alanları

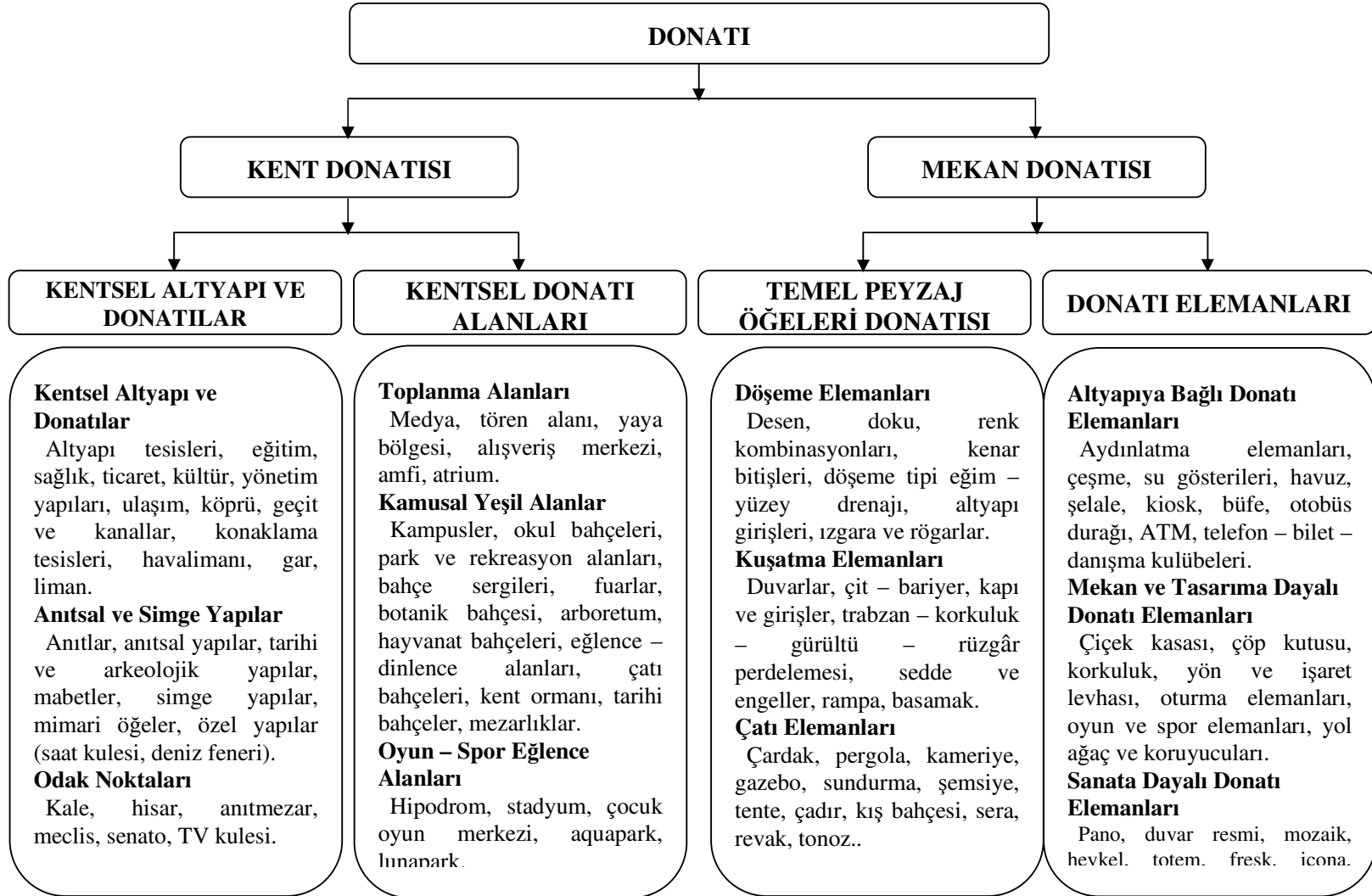
- **Toplanma alanları;** meydan, tören alanı, yaya bölgesi, alışveriş merkezi, amfi, atrium.
- **Kamusal yeşil alanlar;** kampüsler, okul bahçeleri, park ve rekreasyon alanları, bahçe sergileri, fuarlar, botanik bahçe-arboretum, hayvanat bahçeleri, eğlence-dinlenme alanları, kent ormanı, tarihî bahçeler, mezarlıklar.
- **Oyun – spor – eğlence alanları;** hipodrom, stadyum, çocuk oyun merkezi, aquapark, lunapark, golf sahaları vb.

C- Temel Peyzaj Öğeleri Donatısı

- **Döşeme elemanları;** deseni, doku – renk kombinasyonları, kenar bitişleri, döşeme tipi eğim – yüzey drenajı, altyapı girişleri, ızgara ve rögarlar.
- **Kuşatma elemanları;** duvarlar, çit – bariyer, kapı ve girişler, Trabzon – korkuluk – gürültü – rüzgar perdelemesi, sedde ve engeller, rampa, basamak.
- **Çatı elemanları;** çardak, pergola, kameriye, gazebo, sundurma, pagoda, şemsiye, tente, çatı bahçesi, kış bahçesi, sera, revak, tonoz vb.

D- Donatı Elemanları

- **Altyapıya bağlı donatı elemanları;** aydınlatma elemanları, çeşme, su gösterileri, havuz, şelale, kiosk, büfe, otobüs durağı, ATM, telefon-bilet-danışma kulübeleri.
- **Mekan ve tasarıma dayalı donatı elemanları;** çiçek kasası, çöp kutusu, korkuluk, yön ve işaret levhaları, tanıtım panoları, oturma elemanları, oyun ve spor elemanları, yol ağaç ve koruyucuları.
- **Sanata dayalı donatı elemanları;** pano, duvar resmî , mozaik, heykel, totem, fresk, icona, yapay yaşam, seramik, çini.

2. KURAMSAL TEMELLER

Kentsel donatılar, geçmiş dönemlerde bir yerleşmede zorunlu ihtiyaç alanları olarak planlanan ve tasarlanan alanlar olmuşlardır. Günümüzde ise, insanların ihtiyaç ve problemlerini karşılayacak belli fonksiyonları yerine getirmenin ötesinde kültürel ve sosyal aktivitelerin gerçekleştiği belli mekân parçaları olabileceği gibi birkaç fonksiyona tahsis edilmiş alanlardır. Planlama ve tasarım süreçlerinde mekânsal amaçları ve içerdikleri elemanları ile farklı ölçüde ve yerde ama kent kurgusu içindeki yerlerini almışlardır. Sahip oldukları işlevler zamanla değişmiş veya değerini yitirmiştir. Değişikliğe uğramayan tek şey ise kent yaşamı içindeki önemidir. Anıtsal yapı, mimarî öge, toplanma mekanları, ulaşım arterleri, açık yeşil alanlar vb. kentsel donatılar yerleşmenin hangi döneminde yer alırsa alsın, kentin tarihsel gelişme sürecini gösteren ve kimliğini taşıyan mekânlar olmuştur.

Kentlerin arazi düzenlemesi yapılırken ulaşım, konut, alt yapı hizmetlerinin yanında bu alanları çevreleyen oyun ve spor alanları, açık yeşil alanlar, yaya öncelikli ve içerikli ulaşım hatları, eğlenme-dinlenme-toplanma alanları gibi mekân tiplerine ihtiyaç duyulmaktadır. Kendine özgü amaç ve hizmetleri dışında birbirleriyle ilişkili olarak ve sosyal içerikli aktivitelere, hizmet edecek şekilde planlanmaktadır. Kentsel donatının, insan, yapı, yeşil unsurları arasında bir bağ oluşturmada görevi önemlidir. Planlama, tasarım ve uygulama çalışmaları olanaklarıyla yapılan, toplumsal yararı öne çıkarılmış tesislerdir.

Donatı konusunda ilk bilimsel çalışmalardan birini gerçekleştiren Çetiner'e (1991) göre yerleşmelerin düzenlemelerinde mekân ile ilgili olan bütün olaylar sistemli bir şekilde gözlenmeli, çeşitli analizlere dayanarak veri tespiti yapılmalı, merkezi ve mahalli programlar içinde kalan kabuller göz önüne alınarak planlaması ve uygulaması yapılmalıdır. Planlamada bölgelerinin coğrafi konum olarak uygun mevkide olması, bu bölgeye yaya ve taşıt ulaşımının gerekli ölçüde sağlanması, alan kullanımını için yeterli otopark, teknik altyapı gibi hizmetlerin verilmesi, birbiriyle ilişkili olan donatı tesislerinin iyi organize edilmesi, bütünlük ilişkisi içinde planlanması önemlidir.

Kentsel donatılar bir yönden fiziksel düzenleme, diğer yönden de kullanıcı ihtiyaçlarının kurgusu ile ilgilidir. Sadece kullanılan öğelerin tasarımı ve düzenlemesi değil, tüm ilişkiler sistemi içinde değerlendirilmesi ve kullanıcı istekleri doğrultusunda ileriye dönük planlanması önemlidir. Sosyal bir varlık olan insanın yaşam düzeni içinde değişik boyutlardaki gereksinimlerinin çözümü ve belirli bir yaşam konforunun sağlanabilmesi kent kurgusu içinde kentsel mekânın yeri ve önemini artırır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Dikmen Vadisi, Ankara (Orijinal 2005)

Genel anlatımıyla mekân, insanın insanla, insanın nesneyle ve nesnenin nesneyle olan aralıklarının, uzaklıklarının ve ilişkilerinin üç boyutlu hacimsel bir düzenlemesidir. Bir yapı oluştururken sadece onun içindeki boşluğun değil, yapının dışında kalan mekânsal boşluğun da farkında olmak gerekmektedir. Bu bağlamda, bir yapının dış mekânla ilişkisinin onun ikinci dereceden bir özelliği değil onun gelişmesinin ve varlığının tamamlayıcısı olduğu görülür. Bir kentin kimliğini, yapılar, yapılar arasındaki açıklıklar ve bağlantı alanları ve bunların birbirleriyle olan ilişki bütünlüğü tayin eder. Kentler ve binalar tasarlanırken boş alanları ve açık alanlarıyla bir bütün oluşturmak zorundadırlar. Bu nedenle kent bir bütündür, donatı alanları ve yapısal çevre bunun parçalarıdır.

Zevi'nin (1990) değindiği gibi kentsel mekân, insan eserinin “boşlukları sınırladığı” her yerde, yani kapalı ve açık mekânlarda kentte, sokaklarda, meydanlarda, caddelerde ve parklarda, bahçelerde sürmektedir (Akı ve Erdönmez 2005).

Kentsel mekânda bulunan ögeler, insan ve mekân arasında duygusal bir bütünleşmenin kurulabilmesinde önemli bir etkidir. Bireysel niteliklere ve yaşantıya bağlı olan bu ögeler, toplumsal değerlerin ifade bulduğu mekânlardır. Bireyin içinde bulunduğu mekân hakkındaki yargıları o mekânı ne kadar tanıdığına, o mekân içinde ne kadar yaşadığına bağlıdır (Giritlioğlu 1991).

Başal'a (2000) göre mekân, insanın eylemlerini yerine getirdiği, onu saran, ait olma duygusu yaratan, yatay ve düşey elemanlarla sınırlandırılmış, üç boyutlu düzenlemedir. Kentsel yapılanmada, özgün sivil mimarî örnekler, anıtsal yapılar, yol ve meydanlar ile kültür ve sanat merkezleri, oyun ve spor alanları, açık ve yeşil alanlar kentsel donatıları oluşturmaktadır. Kentsel donatıların miktarı, kalitesi ve dağılımı ile sosyal, kültürel ve ekonomik koşullar tarafından biçimlenen toplumsal yaşam tarzı, toplumun gelişmişlik düzeyinin çevreye yansması ya da toplumsal kalitenin dışa vurumu olarak ortaya çıkmaktadır.

Başal'a (2002) göre yaşadığımız kültürel çevrede konforun ve çevre kalitesinin göstergesi olan mimarî ögeler ile kentin ortak yaşam mekânları ve çağdaş kültürün yansması olan cadde, bulvar, sokak, yol ve meydanlar ve rekreasyon alanlarında yer verilen, ulaşım, erişim, toplanma, barınma, güvenlik, kuşatma, iletişim, tanıtım, danışma, aydınlatma, oyun, spor gibi toplumun, çok yönlü gereksinimini karşılayan dış mekân kullanım biçimlerinin yanında, içinde ya da üzerinde; temel mekânsal işlevlerle destekleyip güçlendiren, yaşamı kolaylaştıran, kullanıcı beğenisini kazanan, hareketli ve değişken özellikte birtakım yardımcı peyzaj ögelerine gereksinim duyulmaktadır.

2.1 Donatı Tanımı

Farklı meslek disiplinlerinin konusu olan donatı, 90'lı yıllardan sonraki çalışmaların ve bilimsel verilerin artmasına rağmen kesin ve ortak bir terminolojiye sahip değildir.

Keleş'e (1980) göre donatı, bir yerleşmenin işlevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyulan kamusal kullanımların tümüdür.

Donatı sözcüğü, genel olarak düzenlemeye yönelik donanımlardır (Anonim 1987).

Çetiner'e (1991) göre donatı, insanın ihtiyaçlarına cevap verecek ve gerekli yaşama ortamını sağlayacak tesislerin tümünü içeren çalışma alanları, dinlenme alanları, ulaşım alanları vb. alanlar ile barınmaya hizmet eden alanlar olarak tanımlanmaktadır.

İmar mevzuatında Sosyal ve Teknik Alt Yapı olarak, ikiye ayrılan donatılar, yine aynı mevzuatla, çeşitli nüfus gruplarına göre asgari ölçütlerle sınırlandırılmıştır. Mevzuatta eğitim, sağlık, dini, sosyo-kültürel, idarî ve yeşil alan tesisleri sosyal donatı; elektrik, havagazı, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon ve her türlü ulaşırma, haberleşme, açık ve kapalı otoparklar teknik donatı olarak tanımlanmıştır (Çiftçi 1999).

Bir başka anlatımla, yerleşmenin fizikî oluşumunu düzenleyerek, kentsel işlevlerden kaynaklanan eylemleri gereksinmelere uygun olarak karşılayan ve insanları doğrudan ilgilendiren eğitim, sağlık, sosyal, kültürel, sanayi, dinlenme, eğlence, spor gibi eylemlerin içine girdiği, bölge ya da tesislerin tümünü kapsadığı gibi, bu bölgeleri birbirine bağlayan, ulaşım ve altyapı gibi donanımları ve mekânı düzenlemeye, çok yönlü kullanıma hazırlamaya yarayışlı tasarım eklentilerini de kapsayan bir kavramdır.

Başal (2002) yaptığı çalışmada son yıllarda, hareketli ve sabit nitelikteki bütün elemanları kapsayan kavramları tanımlanıp kapsam ve özelliklerini açıklamıştır:

Donatmak; birey, eşya, yapı, sanat yapıtı ya da canlı ve cansız varlıkların oluşturduğu mekânın görünüm ve işlevlerinin artırılması amacıyla yapılan etkinlik,

Donatı; mekânı çok yönlü kullanıma hazırlanmak üzere donatılması ya da çevrenin geliştirilmesine yönelik olarak eklenti ve katkıların tümü,

Donatı elemanı; sokak, cadde, bulvar ve meydanlarla park, bahçe ve rekreasyon alanları gibi kentsel ve kırsal karakterli ortak mekânlara yerleştirilen ve mekânsal kaliteyi artıran tasarım ürünleri,

Kentsel donatı; kentsel oluşum açısından landmark oluşturan, ulaşım arterleri, meydanlar, toplanma, oyun, spor ve rekreasyonda çözüm üreten, mimarî ya da anıtsal özellikleri ile kente kişilik, saygınlık, zarafet ve güzellik katan kalıcı elemanlar.

Kentsel donatı alanları; kent içindeki ulaşım arterleri, meydanlar, toplanma, oyun, spor ve rekreasyon aktivitelerinin gerçekleştirildiği, kentliyi bir araya getiren alanlar.

Bir yerleşmedeki idarî hizmetleri gerçekleştirmek üzere kurulan yönetim tesislerinden, halkın rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayan yeşil alanlara ve spor alanlarına, çalışma eyleminin gerçekleştirildiği sanayi alanlarından, eğitim ihtiyaçlarının karşılandığı eğitim-öğretim tesislerine, sağlık sorunlarının çözümlendiği sağlık tesislerinden, sosyal ve kültürel gereksinimlerin karşılandığı sosyal-kültürel tesislere kadar kamusal ya da kamu yararlı, çevremizde cadde, sokak, yol, otopark, teras, yaya yolları ve meydanlar ile rekreasyonel amaçlı genel ya da özel kullanım alanlarında yer verilen, oturma, barınma, korunma, kuşatma, danışma, aydınlatma, ulaşım, iletişim, oyun ve spor gibi işlevleri destekleyip güçlendiren, toplum yaşamını kolaylaştıran, kullanıcıların beğeni ve desteğini kazanan, kentsel ve kırsal alanda iç ve dış mekânlarda işlevsel, güvenli ve sağlıklı ortamların oluşumu üzerinde etkili her faaliyet donatı kapsamı içerisinde yer alır (Başal 2002), (Şekil 2.2).

Şekil 2.2 Keçiören Belediyesi Spor Tesisleri, Ankara (Orijinal 2005)

2.2 Planlama Çalışmalarında Donatı Kavramının İncelenmesi

Kent planlamada donatılar, özelliklerine göre hiyerarşik bir yapıda dağılırlar. Planların sistemli olmasına hizmet eden donatılar, her sektörün dengeli gelişmesine ve bölgeleme çalışmasına temel oluşturur. Donatıların yer seçiminde, tesisin hizmetlerine kolay, rahat ve ucuz erişilmesi, en fazla kullanıcıya kaliteli, ucuz ve etkin hizmet sağlaması esastır ve ölçütlerini iki ana grupta özetlemek mümkündür (Çiftçi 1999). Bunlar;

A. Mikro yer seçim ölçütleri: Donatının yer alacağı arazi ile ilgili ölçütlerdir, iki ayrı başlıkta incelenebilir:

1. Arazinin büyüklüğü, topoğrafyası, mikro klima vb. çevre şartları,
2. Arazinin mülkiyet ve maliyet durumu.

B. Makro yer seçim ölçütleri: Planlama bölgesi ile ilgili ölçütleridir, altı ayrı başlıkta incelenebilir:

1. Planlama bölgeleri olup, bölge ihtiyacına göre, bir donatı tesisi önermek,
2. Her donatı için, hizmet çapı (etki alanı) ve işletme kapasitesini belirlemek,
3. Donatıyı, erişilebilirlik ve uygulanabilirlik ilkelerine göre planlamak,
4. Donatı hizmetinden faydalanacak kullanıcılara göre yer tespitini yapmak,
5. Donatıların işgücü potansiyeli olan yerlere göre konumunu belirlemek,
6. Yardımcı ya da tamamlayıcı diğer donatılara göre konumunu belirlemek.

İnsanların sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamındaki gelişmeler kentlerdeki fiziksel yapıyı değişime uğratmaktadır. Nüfus artışı, sanayileşme ve yoğun yapılaşma sonucunda başta kentsel yeşil alanlar olmak üzere birçok kentsel hizmet yetersiz hale gelmektedir. Dünyanın birçok gelişmiş ülkesinde yaşanmış olan sanayi devrimi kentlerde çevre değerlerinin yok olmaya başlamasından, sürekli artan nüfusun yarattığı yoğunluğa bağlı olarak ortaya çıkan sağlıksız yaşama koşullarından dolayı donatı standardı oluşturma gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Donatı konusunda standart belirlemek zordur. Başka ülkelerde ve bölgelerde yer alan, birbirinden farklı karakterleri olan yerleşmelere aynı standartları ve koşulları öngörmek, hem fizikî mekân uyumsuzlukları hem de toplumsal grupların benzer olmayan amaçlara, alışkanlıklara, gereksinimlere ve geleneklere sahip olmaları sebebiyle mümkün olmamaktadır. Toplumun teknik ve sosyal koşullarının farklılaşması paralelinde standart kavramı da değişime uğramasını fark edemeyen daha önemlisi fark edip çözüm getiremeyen ülkelerde, kentsel yaşam koşulları sürekli bozulmaktadır (Çabuk 1996).

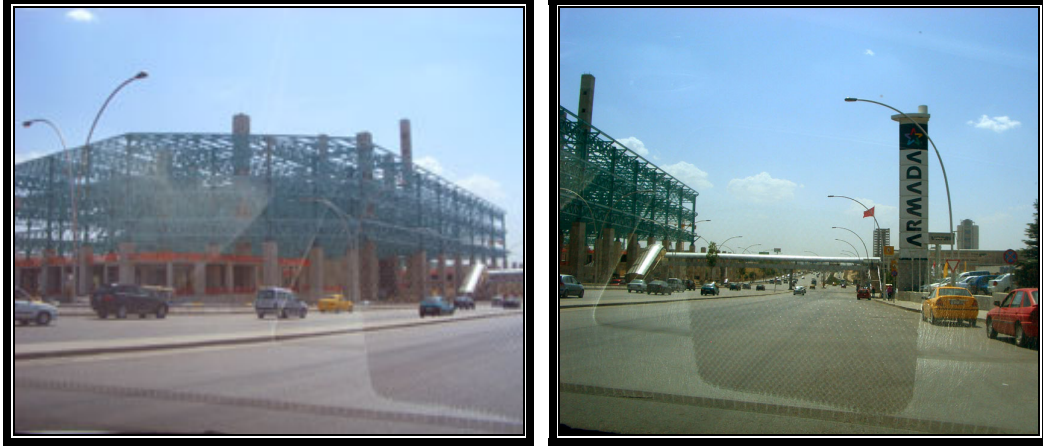
Donatı standartları dengeli arazi kullanımının ortaya çıkması, arazi kullanımında ekonomik olmayan tutumları önlenmesi, belediyelerin imar planı uygulamalarında, kentin fiziksel gelişmesini kontrol edebilecekleri hukuki bir araç elde etmiş olması faydasını sağlamaktadır. Ülkemizde donatı standartlarının belirlenmesi sürecinin bilimsel bir çalışmaya dayandırılmaması ve başka ülkelerin kendi yapısal koşullarına göre geliştirdikleri standartların, ülkemiz koşullarına uygun olup olmadığı test edilmeden imar ve planlama sisteminin temeline konması, donatı standartlarının en fazla eleştiri alan yönünü oluşturmaktadır (Çabuk 1996).

2.3 Donatının Sınıflandırılması

Ülkemizde donatı konusunda yapılan az sayıdaki çalışmaya paralel olarak, donatı kavramında olduğu gibi donatıların sınıflanması konusunda da ortak bir yargı geliştirememiştir. Bilimsel çalışmaların önemli bir kısmında donatılar, sunum ve kullanım özelliklerine dayalı amaçlarına göre sınıflandırılmıştır:

A. Teknik donatı (teknik altyapı)

Donatı türleri içinde en fazla araştırma yapılan ve kesin tanımlamasına varılabilen teknik donatılar, 3194 Sayılı İmar Kanununda yer alan İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 3. maddesi'nde "Elektrik, havagazı, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon ve her türlü ulaştırma, haberleşme ve arıtım gibi servislerin temini için yapılan tesisler ile açık ve kapalı otopark kullanışlarına verilen genel isimdir" şeklinde tanımlanmaktadır (Çabuk 1996), (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 Armada Alışveriş Merkezi Metro Durağı, Ankara (Orijinal 2007)

B. Sosyal donatı (sosyal altyapı)

İnsanların sosyalleştirilmesi, sosyal refah düzeylerin yükseltilmesi ve yaşamlarının renklendirilmesinde ihtiyaç duyulan gereksinimlerden biri de sosyal donatılar, İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 3. maddesi'nde “Sağlıklı bir çevre meydana getirmek amacı ile yapılması gereken eğitim, sağlık, din, kültürel ve idarî yapılar ile park, çocuk bahçeleri gibi yeşil alanlara verilen genel isimdir” şeklinde tanımlanmaktadır (Çabuk 1996), (Şekil 2.4).

Şekil 2.4 Armada Alışveriş Merkezi, Ankara (Orijinal 2007)

Yerleşmeler tarihî incelenirse, insanların barınma ihtiyaçları konutlardan sonra oluşan donatı türleri sırasıyla teknik donatılar ve sosyal donatılar olmuştur. Sosyal donatıların diğerlerine göre daha geç ortaya çıkmasının temel nedeni, diğer donatılar kadar acil karşılanma gereğinin duyulmamasıdır. Yerleşmenin konut, altyapı şebekeleri ve yol gibi acil ihtiyaç duyulan gereksinimleri karşılandıktan sonra, yerleşmenin ve yerleşmede yaşayan insanların taleplerinin doğurduğu öncelik sırasına göre tek tek ortaya çıkarlar. Sosyal donatılar dışında kalan diğer tüm donatılar insanların bireysel gayretleriyle ortaya çıkarılabilmektedirler. Başlangıçta sosyal donatılar merkezî yapı içinde merkezi yönetimlerce karşılanmaktaydı. Yaşanan siyasal dönüşümlerin sonucunda, bir kısım sosyal donatı hizmetlerinin yerel yönetimlere devri sağlanmış ve özellikle gelişmiş ülkelerde uygulamalar hep o yöne doğru gelişme göstermiştir (Çabuk 1996).

Sosyal donatıların çeşitli ve değişik özelliklere sahip olması meslekler arası farklı çıkış noktaları olan sınıflandırmalar yapılmasını sağlamıştır. Bu donatıları insan ihtiyaçları için zorunlu konut, ulaşım, eğitim, sağlık alanları olarak tanımlayan plancı mesleklerin yanında parklar, oyun ve spor alanları, alış-veriş alanları, geçiş-toplama-dağılma alanları, kent içi ulaşım ağları, hayvanat ve botanik bahçeleri, mezarlıklar ve ibadet yeri bahçeleri, açık sergi ve fuar alanları, tarihi ve arkeolojik alanlar, resmi kurum bahçeleri, kent ormanları ve geçici açık alanlar olarak sosyal donatı içinde sınıflayan peyzaj mimarlığı meslek disiplini de bulunmaktadır.

Toplumun ve insanların çeşitli estetik, kültürel ve tabii ihtiyaçlarını karşılarlarken yaşadığı mekanı ve çevreyi güzelleştirmeyi hedefleyen peyzaj mimarlığı, sosyal donatıların içinde yer alan park, çocuk bahçeleri gibi yeşil alanlara düzenleyerek kentsel donatıların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Yeşil ile insan arasında bağ kurulmasını sağlayan kentsel donatıların, peyzaj çalışmaları kapsamında tasarlanması ve uygulanması yapılmaktadır. Kentin tanıtımını sağlayan, kente gelen yerli ve yabancı ziyaretçi sayısını artıran, pek çok başka sektörü de tetikleyerek kentsel ekonomiyi canlandıran, istihdam yaratan, kentteki yaşam kalitesini artıran, sanatsal üretimin gelişmesine destek olan, farklı eğlence ve eğitim olanakları sunan aktiviteler kentsel donatılar kent peyzajının oluşmasında da önemli alanlardır.

2.4 Kentsel Donatı Alanlarıyla İlişkili Kavramlar

Teknolojik, sosyal ve politik alanlarda yaşanmakta olan hızlı dönüşüm sürecinde kaçınılmaz olarak kent mekanının ele alınışı, açıklanışı bir değişim geçirmekte ve bu değişimlere paralel olarak değişimi açıklayacak yeni kavramların geliştirilmesi yönünde bir yeniden yapılanma ortaya çıkmaktadır. Kentsel donatı alanları geliştikçe planlama ve tasarımı etkileyen yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik, kent ekolojisi, kentsel kimlik gibi bu kavramlarda çalışmalara dahil edilmeye başlamıştır.

Kentsel mekânların insanın günlük hayatına huzur ve kolaylık verici düzenlemeleri, yaşama gücü veren, uyumlu, sağlıklı bir moral ortamı doğurur. Kentteki dekorasyonun canlanmasında kentsel donatıların birçok fonksiyonları vardır. Kentsel donatılar, çok katlı binalarla veya ticaret merkezi, otopark gibi kullanımlarla çevrilmiş, üç boyutlu karakteri olan alanlarda mekânın rekreasyonel kullanımlar için zenginleştirilmesi, canlandırılması ve yapay çevrenin insanlar üzerindeki ruhsal baskı etkilerinin azaltılmasında etkin bir kaynak olarak önem kazanır (Aykut 1997).

Kentsel donatılar, insan ile doğa arasındaki bozulan ilişkiyi dengelemede ve kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir konuma sahiptir. Bu kapsamda pek çok gelişmiş ülke, insanların zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak insan yaşamı için uygun kent mekânı veya ekolojisini planlama ve oluşturma çabasına yönelmektedir. Modern ve yaşanılabilir bir kentin oluşumu, kentsel donatıların nitelik ve niceliğinin bilimsel, ekolojik ve teknik kriterler dikkate alınarak bir bütünlük içinde planlanması, tasarlanması ve sürekliliğinin sağlanması ile mümkün olabilecektir.

Kent kurgusu içinde önemli yere sahip eğitim, sağlık, kültür, yeşil alan, ulaşım gibi kentsel donatıların yeterliliği ve çeşitliliği, yaşayanlar adına gerekli olan sosyal ve teknik altyapı alanlarının artırılması, dolayısıyla yaşam standardının yükseltilmesi ile sağlanmaktadır. Böylece kent unsurlarının birbiriyle uyumlu şekilde planlama ve tasarımı gerçekleştirilmektedir. Peyzaj planlama ve tasarımın en önemli görevi ise yaşadığımız çevrede mekânın üç boyutlu şeklinin etrafında bulunan diğer yapı elemanlarıyla uyumunu sağlamak ve çözümler üretmektir.

2.4.1 Yaşam kalitesi

Kentlileşme sürecinde teknolojik, sosyal ve politik alanlarda olan dönüşüm, kaçınılmaz olarak kent mekânında değişime neden olmaktadır. Bu değişim aynı doğal ve yapılanmış çevrede yaşayan insanların, fiziksel ve psikolojik refahının algılanma durumu olan yaşam kalitesidir. Yaşam, sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel (doğal ve yapılanmış çevre) olmak üzere farklı çevrelerden oluşmaktadır. Yaşam kalitesi de bu çevrelerin ayrı ayrı kalitelerinin birbirleriyle etkileşimiyle ortaya çıkmaktadır. Yaşam kalitesi bileşenleri kültürden kültüre, ülkeden ülkeye değişebilir. Burada esas olan, temel faktörlerin (sağlık, spor, eğitim, alışveriş, ulaşım ve kültür hizmetleri ile konut ve güvenlik vb.) o toplum tarafından nasıl algılandığının ölçülmesidir (Bimtaş 2003).

Nüfusça büyüyen, alanca yayılan kentler, özellikle ülkemizde plansız kentleşmenin sonucu olarak, kent sakinlerine giderek düşmekte olan bir yaşam standardı sunmaktadır. Nüfus artışının planlamanın önünde gitmesi, yeterince iş sahası ve konut sunumu yapılamayışı, gecekondulaşma, doğal kaynakların sorumsuzca tüketimi, trafik sorunu, toplumdaki sosyal dengesizliğin giderek artması kentsel yaşamı zorlaştırmakta, kentlilere sunulan gündelik yaşamındaki kaliteyi düşürmektedir (Bimtaş 2003).

Bireyin sosyal çevresi içinde yer alan öğeler ile yaşam kalitesi arasında ilişkiler bulunmaktadır. Yaşadığı çevrede, en küçük ölçekle konuttan metropoliten alana kadar yapılanmış çevrenin, kentsel donatı ve servislerin yaşam kalitesine katkıları vardır. Kentsel yaşam kalitesi olarak tanımlanan bu ilişkilerin yönü ve derecesi planlamaya yön vermesi açısından önem taşımaktadır. Bireyin yapılanmış çevreden hoşnutluğu algıladığı yaşam kalitesine etki etmektedir. Kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu alanlar da bireylerin yaşamlarından ve çevrelerinden hoşnut olmasını, üretken olmalarını ve verimliliğin yüksek olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle, kentlerdeki yaşam kalitesinin kullanıcılar tarafından değerlendirilmesi, kullanıcı tercih ve isteklerini göz önünde tutulması gerek politikacılar ve gerekse plancılar için büyük önem taşımaktadır. Yapılacak planlama çalışmalarında etkili olmaktadır (Şekil 2.5).

İzmir Caddesi

Botanik Parkı

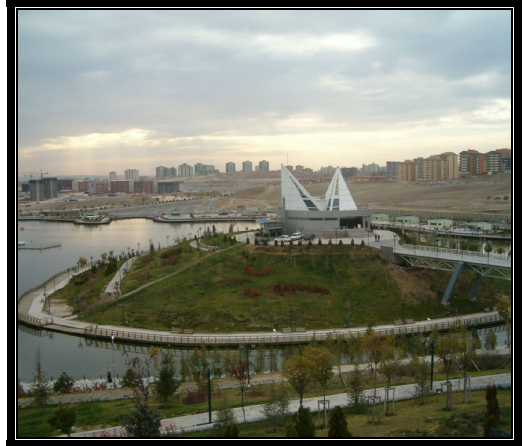
Keçiören Belediyesi Karşısı

Harikalar Diyarı

Göksu Parkı

Göksu Parkı

Şekil 2.5 Kentliye yaşam kalitesi sunan kentsel donatı alanları, Ankara (Orijinal 2005)

2.4.2 Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramı 1980'lerin sonlarından itibaren “Brundtland Raporu” olarak da bilinen ve Birleşmiş Milletler'in Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanan “Ortak Geleceğimiz” adlı rapor ile tartışılmaya başlamıştır. Sürdürülebilirlik; bir toplumun, ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlevini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülebilmesi yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Bimtaş 2003).

İlk olarak sadece çevre ile ilgili konularda kullanılan kavram, bugün çok daha geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Çünkü bugün anlaşılmıştır ki çevrenin korunması ve gelecek kuşaklara tahrip edilmeden bırakılabilmesi için sadece çevre ile ilgili politikalar üretip uygulamak yeterli değildir. Doğal dengeleri korumak için ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliklerin sağlanması da şarttır. Bugün hepsi bir bütün olarak ele alınmaya başlanmış ve bunları destekleyecek, sürdürülebilirliğin uygulama sürecini daha kolay ve kalıcı kılabilecek, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir gelişme, sürdürülebilir kentleşme, sürdürülebilir yerleşme gibi kavramlar da kullanılmaya başlanmıştır (Bimtaş 2003).

Sürdürülebilirlik kavramı günlük yaşamın her alanıyla özellikle “mekân” ile olan ilişkisi oldukça önem kazanmaktadır. Çünkü gittikçe artan alan kullanımı nedeniyle (kentlerde ve kent merkezlerinde) “mekân” olgusunun da sürdürülebilir olmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Mekân konusu, sürdürülebilirlik kavramı ile birlikte incelenen konular arasında geri dönüşümü en zor hatta imkânsız olan bir konudur. Olaya inşaat açısından bakılacak olursa bir mekânın inşaatla dolduktan sonra yeniden açık alan yaratılması mümkün olmamakta, mümkün olsa bile çok büyük maddi külfetler getirmektedir. Bu sebeple mekân ile birebir ilişkisi olan planlamanın da sürdürülebilir olması gerekmektedir. Ülkemizde özellikle büyük kentlerimizde mekân üzerinde öncelikle yapılar yerleşmekte, daha sonra o bölge için planlama çalışmaları yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan planlama çalışmaları başarılı olmamakta, bölgede yaşayan nüfus için gerekli donatı alanları planlarda ayrılamamakta, ayrılrsa bile çok yetersiz kalmaktadır (Bimtaş 2003), (Şekil 2.6).

Ankara Evleri, Tarihi Evler

Ankara Evleri, Gecekondu

Kızılay Meydanı

Kuşulu Park Kavşak Alanı

Ankara Manzaraları, Eski Ankara

Ankara Manzaraları, Yeni Ankara

Şekil 2.6 Kentteki sürekli değişiklikler, Ankara (Orijinal 2005)

2.4.3 Ekoloji

Günümüz kent planlama pratiği doğal kaynakları ve çevreyi bir veri olarak dikkate almaktadır. Çeşitli ülkelerdeki uygulamalar, plan oluşturma safhasında çevresel kaynakların analizinin yapıldığını ve plan kararlarının oluşturulmasında gözetildiğini göstermektedir. Bu yolla planlamaya “ekoloji” kavramının entegre edilmesi ile oluşan ekolojik planlama anlayışı, temelde şimdiye kadar kısıtlı bir çerçevede ele alınan “çevre” kavramının sürdürülebilirlik perspektifi içinde ele almaya çalışmaktadır (Cengiz ve Cenk 1998).

1990’lı yılları kent ekolojisi dönemi olarak adlandırılan uzmanlar 1984 yılında UNESCO MAB Grubunun Suzdal’da yapılan Kentsel Planlamada Ekolojik yaklaşımlar konulu sempozyumda ekolojik kent kriterleri için şu ilkeleri önermiştir:

- Ekolojik koruma için stratejiler (doğal alanların tespiti, flora ve faunanın korunması, hava, toprak, su kirliliğinin denetimi),
- Ekolojik Altyapı (Kentsel mekân organizasyonu ile açık ve yeşil alan sistemi ilişkisi),
- Tarihi çevrenin korunması (Tarihe tanıklık edebilmek amacıyla geçmişin korunması) (Arslan 1991).

Günümüzde kentlerin yalnızca insanların barınma gereksinimini karşılayan yapılardan oluşmadığı, toplu yaşam sonucu bir dizi ortak ya da kişisel gereksinimleri karşılayan birimleri de kapsadığı kesindir. Uygarlık derecesi, kültür yapısı, yaptırımların etkisi ya da ekonomik yapı farkları değişiklikler doğurur. İşte kentsel yaşamın nitel ve nicel yoğunlaşması sonucu doğal gereksinimler donatıları oluşturur. Bunlar dinlenme, eğlenme, kültür, eğitim, sağlık, ticaret, spor, yönetim, ulaşım, kamu hizmetleri alt yapı gibi uzmanlaşmış olan birimler bütünüdürler. Bu birimlerle ilişkili olarak kent ormanları, kentsel tarım alanları, kent doğal alanları, kent park ve bahçeleridir (Arslan 1991), (Şekil 2.7).

Botanik Parkı

Anayasa Parkı

Kanuni Sultan Süleyman Parkı

Alija İzzetbegoviç Parkı

Atatürk Parkı

A.Ü. Fen Fakültesi

Şekil 2.7 Ekoloji kavramı doğa - insan - yapı ilişkisi, Ankara (Orijinal 2005)

2.4.4 Kentsel kimlik

Kent teknik, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel birçok aktivitenin gerçekleştiği bir mekân, bir yerleşmedir. Bu yerleşmeler çeşitli kültür ve sosyal yapılardan oluşması nedeniyle farklılıklar gösterirler. Kentlerin farklı karakterinden biri olarak açıklanan kent kimliği, uzun bir zaman dilimi içinde biçimlenir. Kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarîsi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi vb. gibi niteliklerin karışımı olarak kente biçim verir.

Kentin tarih içinde oynadığı rol, kültürel mirasa yaptığı katkılar, çevre, flora ve fauna nitelikleri, hemşerisine sağladığı olanaklar ve benzer etkenler bu organik gelişimin öne çıkan faktörleri olabilir. Kent kimliklerinin zaman içinde devam etmeleri varsayılrsa da günümüzün giderek daha karmaşıklaşan yaşam/etkileşim dinamiğinde kent kimliklerinin değişmeden (bozulmadan) korunabilmesi önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Doğal bir kimliğe sahip bir kent betonlaşabilmekte, insancıl kabul edilen bir yerleşim kentsel şiddete esir olabilmekte, kültürel mirasın yıldızı olarak kabul edilen bir kent kimliksizleşebilmektedir (Asatekin 2001).

Kent kimliğinin en etkin öğelerinden biri fiziksel çevredir. Kentin sunduğu servisler, sağladığı ya da desteklediği yaşam biçimleri, olanak verdiği sosyal etkileşim çeşitlemeleri ve imgesel karakteri ile kentin fiziksel çevresi, kimliğin tanımında önemli rol oynar (Asatekin 2001), (Şekil 2.8).

Çevre ve içinde yer alan yaşam biçimi ile bir bütün oluşturarak toplumsal olarak yeniden üretilen, sürekli değişim ve gelişim halinde olan toplumsal ilişkiler, kent kimliğinin yeniden tanımlanmasına neden olmaktadır. Toplumsal deneyimler, görüşler, inançlar, davranışlar toplumun sosyo-kültürel yapısını oluşturur. Kişinin toplumsal davranışlarını yönlendiren bu öğeler kentsel kimliğin oluşmasında da etkin rol oynar. Kimliğin oluşumunu toplum kadar tasarımcı da etkiler. Bu nedenle, tamamen yeni veya geçmiş öğelerin yeniden yorumlandığı kültürel bir olgu olarak da tanımlanabilir. Kenti geçmişten geleceğe bir süreklilik içinde algılamak ve kavramak gerekir (Önem ve Kılınçaslan 2005).

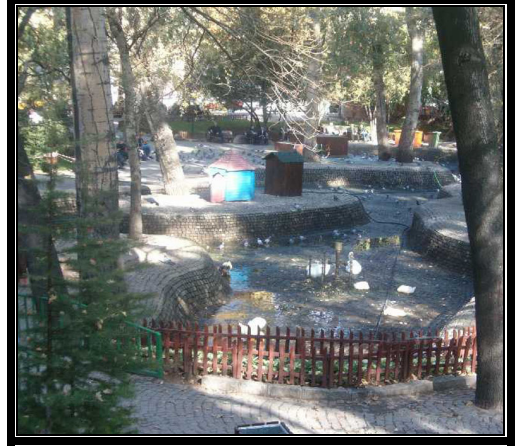
Ankara Palas

İkinci Meclis

Hitit Güneşi

Kuğulu Park

Tandoğan Meydanı

Abdi İpekçi Parki

Şekil 2.8 Kentsel kimlik özelliği taşıyan donatı alanları, Ankara (Orijinal 2007)

2.5 Tasarım Çalışmalarında Donatı Kavramının İncelenmesi

Toplumsal yaşam bilincinin gelişimine bağlı olarak, tarihî ve kültürel mirasın korunması, insanın bilgilenmesi, kentsel yapılanma ve altyapı hizmetlerinin örgütlenmesi ile ortak yaşama deneyimi kazanması sonucu insanın toplumsal yaşam tarzı biçimlenmektedir. Peyzaj planlama ve tasarımı gereksinimi, zaman ve mekâna bağlı olarak, yerel yönetimlerin ideolojik ve politik eğilimleri, nadiren toplumsal baskılar ya da günümüzde olduğu gibi politikanın gösteri ve sömürü aracı olarak kentin ve kentlinin gündemine taşınmaktadır. Dış mekânda ya da büyük, kapalı ve topluma açık mekânlarda (atrium, kapalı çarşı, oyun merkezleri, teras ve çatı bahçeleri) içinde, konforu sağlamak, çevrenin estetik ve işlevsel kalitesini artırmak amacı ile özgün tasarım ürünü olarak **donatı elemanlarına** gereksinim duyulmaktadır (Başal 2002).

Şekil 2.9 Sakarya Caddesi Yaya Bölgesi donatı elemanları, Ankara (Orijinal 2007)

Donatı elemanları; çevremizde cadde, sokak, yol, otopark, teras, yaya yolları ve meydanlar ile rekreasyonel amaçlı genel ya da özel kullanım alanlarında yer verilen **oturma, barınma, korunma, kuşatma, danışma, aydınlanma, ulaşım, iletişim, oyun** ve **spor** gibi işlevleri destekleyip güçlendiren, toplum yaşamını kolaylaştıran, kullanıcıların beğeni ve desteğini kazanan, kentsel ve kırsal alanda iç ve dış mekânlarda işlevsel, güvenli ve sağlıklı ortamların oluşumu üzerinde etkili özgün tasarım ürünleridir. Başarılı, uyumlu, güvenli ve dayanıklı donatı elemanları kullanılarak,

sürdürülebilir bir çevrede, peyzaj mimarının geliştirdiği özgün mekânların kullanıcı isteklerine sürekli olarak yanıt vermesi sağlanmaktadır (Başal 2002).

Donatı elemanları; mekânın oluşumunda etkili üç temel elemandan: **taban, kuşatma ve çatıya** bağlı olarak gelişen ya da **bu işlevleri üslenen** peyzaj öğeleridir. Yerleştirildikleri mekânın, mevcut ve gelecekteki konumları ile çevresi ve mekânın temel elemanları arasında bütünleşmenin sağlanmasında başarının vazgeçilmez koşuludur.

2.5.1 Temel peyzaj öğeleri

Mekânı oluşturan temel peyzaj öğelerine donatı işlevi yüklenmesi ile mekânın işlevsellik kalite ve estetik bakımından gelişimi yönünde aşama kazanılması sağlanacaktır. Üç temel peyzaj öğesinin kültür, sanat ve teknolojinin olanaklarından yararlanılarak ortaya çıkarılıp kent insanının kullanımına sunulması ve beğeni kazanması gereklidir (Başal 2002).

A. Kaplanmış yüzeylerin donatılması

Değişik yapı malzemeleri ile donatılarak, yer düzleminin **döşeme'** ye dönüştürülmesi işlemi mekân tasarımının ve uygulamanın ilk ve temel koşuludur. Döşeme malzemesi seçimi ve kullanımında; planlamanın ilke, amaç ve hedefleri ile tasarımın çevreye kazandıracakları özelliklerin doğal gereği olarak, malzemenin çevresiyle uyumunun sağlanması, uygulamada, kullanım ve bakımda başarı sağlamaktadır. Tasarımı uyarınca döşenmiş yüzeylere farklı işlevlerin kazandırılmasının yanı sıra, çatışan ya da uyum sağlamayan işlevlerin ayrılması ya da geçiş kolaylığı sağlanmasına yönelik ilke ve kurallar, tasarım ve uygulama aşamalarında geçerlidir. Yol, avlu, teras, otopark ve meydanlar, oyun ve spor alanları ile tematik park ve eğlence merkezleri vb. tesislerde, öncelikle geliştirilmiş altyapı üzerinde, seçilen yapı malzemesinin kaplanması ile yeryüzü, döşemeye dönüşür ve yaratılan mekân, **donatılmış** da olur (Başal 2002), (Şekil 2.10).

Şekil 2.10 Hacı Bayram Camii Meydanı, Ankara (Orijinal 2007)

Döşeme, pek çok dış mekân kullanımına olanak sağlamakta ve donatı elemanlarını üzerinde taşıyarak altyapı ve tesisatını altında gizlemektedir. Malzemenin, döşemeye verilen işleve uygun olarak seçilmesi ve özenle döşenmesi gerçek özelliğini ortaya çıkarmaktadır. Döşemedeki yön gösteren çizgiler, renk, doku, form, desen çalışmaları, yerden aydınlatma, drenajda su tutucu ya da hız kesici bariyer etkisi yapacak elemanlar işlevlerini artırmaktadır. Döşeme tasarımı ve uygun malzeme Şekil 2.11’de görüldüğü gibi kullanım alanlarının bölünmesi, çatışan işlevlerin ayrılması, mülkiyet sınırlarının belirtilmesi, yaya ve taşıt akış hızının ayarlanması, işletme ve bakım masraflarında tasarruf, yüzey drenajın çözüme kavuşturulmasına olanak sağlamaktadır (Başal 2002).

Şekil 2.11 Dikmen Vadisi, Ankara (Orijinal 2005)

Bireysel ve toplumsal yaşamın gereği olan ulaşım, erişim, toplanma, oyun ve spor gibi gereksinimleri karşılamada kolaylık sağlayan, kaplanarak donatılmış yüzeyler; tasarım amacına uygunluk, seçilen kaplama malzemesinin özellikleri, maliyet, kullanım kolaylığı ve konfor, üretim ve uygulama aşamalarındaki işçiliğin kalitesi, üzerinde taşıdığı donatı elemanının özgünlüğü oranında, düzenli hizmet veren, beğenilen, alt ve üst yapı donatılarını üzerinde taşıyan dış mekân örnekleri yaratılmaktadır (Şekil 2.12).

Şekil 2.12 İzmir Caddesi döşeme elemanları, Ankara (Orijinal 2007)

Döşeme malzemesi seçimi ve donatılarla ilişkilendirilmesinde temel aşamalar, mekâna ve döşemeye yüklenecek işlevin belirlenmesi, malzemenin ya da kullanılacak döşeme birimlerinin seçimi, donatı elemanının tasarımı ya da seçimi, mekânın üç boyutta tasarımı, kendi aralarında ve çevresiyle uyum içinde yerleştirilmesidir (Başal 2002).

B. Kuşatma elemanları ve donatılar

Yer düzleminin, döşemeye dönüşümü ile başlatılan peyzaj tasarımı çalışmaları; mekânı tanımlayan ikinci hacim ögesi olan **kuşatma elemanları**'nın devreye girmesi ile üçüncü boyutu kazanır. Farklı kullanım alanlarını birbirinden ayıran, **caydırma, gizleme, engelleme, yönlendirme, belirleme, perdeleme, sınırlama** işlevlerini yüklenen, yapı malzemeleri yanı sıra bitkisel malzemeyle de oluşturulabilen **kuşatma elemanları**; tasarımın iki temel amacı olan estetik ve işlevselliğe hizmet edecek çeşitlilik ve potansiyele sahiptir (Başal 2002), (Şekil 2.13).

Şekil 2.13 İzmir Caddesi bitkisel sınırlama elemanları, Ankara (Orijinal 2007)

İşlevsel ve estetik özelliklerin birlikte yorumlanması, kuşatma elemanları için gereklilik ötesinde aşağıdaki mekansal sorunların çözümüne yardımcı olmaktadır (Başal 2002):

- Farklı kullanımlara ayrılan alanlarının bölünmesi,
- Birbiri ile çatışan kullanım alanların ayrılması,
- Mülkiyet sınırların tanımlanıp, gürültü, görüntü ve toz gibi etkilerin engellenmesi
- Rüzgârın perdelenmesi, güvenlik, gizleme, oyun ve spor alanlarının kuşatılması,
- İstinat ve taşıyıcı duvarlar ile mekân oluşumu amacına yönelik hizmet verirken donatı elemanlarını üzerinde taşınması, (Şekil 2.14).

Şekil 2.14 Sakarya Caddesi sınırlayıcı elemanları, Ankara (Orijinal 2007)

Estetik ve işlevsel amaçlara hizmet edebilecek kuşatma elemanlarına; oturma ve yaslanma duvarı, hareketli bölücü ve ayırıcı elemanlar, duvar üzeri grafik sunumlar, gürültü ve görüntü perdeleri, geçiş kontrolü, görüntü ve ses perdesi, bitki yetiştirme ve sarılabılme olanağı sağlayan elemanlarla destekleme, üzerinde tanıtma, yön ve işaret levhaları vb. gibi donatıları taşıyan elemanlar örnek olarak verilmektedir (Başal 2002).

C. Örtü ve çatı elemanları ile donatı ilişkileri

Peyzaj tasarımlarında yer verilen büfe, kiosk, pergola, çardak, gazebo, çadır, sundurma otobüs durağı, danışma, bankomat, güvenlik noktaları, giriş kontrol birimleri vb. gibi geçici ya da sabit tüm yapısal peyzaj öğeleri çatı ve örtü elemanları ile oluşan donatılardır. Bunlar;

- Çatı işlevini yerine getirirken birtakım donatı elemanlarını da üzerinde taşıyabilirler,
- Donatı elemanlarını korumanın yanı sıra kullanıcıları rüzgâr, güneş, kar, yağmur, toz gibi zararlı dış etkilere korurlar,
- Gizlenme, korunma, güvenlik, bitkisel materyalin üretimi ve kış koşullarından korunması görevi üstlenirler,
- Spor, oyun, eğlence, eğitim, depolama ve sergilemede farklı işlevsel yönleriyle devreye girerek destek verirler,
- Çöp kutuları, çiçek kasaları, çeşmeler bank, ışıklı ilân levhaları ve aydınlatma elemanlarının taşınması ve korunması, görevini üstlenmektedirler.

İnsanın bulunduğu her yerde, düşüncede ve uygulamada, eksik kusur ve çelişkilerin ortaya çıkması beklenmelidir. Ancak; donatı elemanı seçim ve kullanımında; tercihen mekânı oluşturan elemanlardan birisiyle beraber kullanılması, dayanıklı, özgün tasarım ürünü ve çevrenin parçası olması, az bakım gerektirmesi, yaşadığımız çevrenin kalitesini artırması gibi ortak özelliklerin bulunması gerekmektedir (Başal 2002), (Şekil 2.15).

Abdi İpekçi Parkı

Atapark

Şekil 2.15 Kullanış amacına göre çatı elemanları, Ankara (Orijinal 2005)

2.5.2 Donatı elemanları

Çevre kalitesinin artırılması ya da mekânsal standartların yükseltilmesine yönelik istem ve toplumsal baskıların oluşumu; doğrudan bilgi birikimi, ekonomik güç, sosyal ve kültürel kimlik gibi dengelerinin kurulmasına bağlıdır. Donatı elemanı tasarımı, üretimi, pazarlaması ve alana yerleştirilmek üzere seçiminde; çevre bilinci, görsel ve mimarî bütünlük, insancıl yaklaşımların yanı sıra; ekolojik farklılaşmaları tolere edecek malzeme kullanımı, toplumsal gereksinimleri karşılamaya yönelik çok yönlü tanılamaların yapılması, uygulamanın başarısı için gerekmektedir (Başal 2002).

Çevre kalitesi, çağdaşlık ve gelişmişlik düzeyi göstergesi olarak; çevrede yer alan ticaret, eğlence, eğitim, spor, alışveriş merkezlerinin mimarî niteliğinin yanı sıra kentsel donatıların özellikleri, başarılı kullanımı ve dengeli dağılımı ile kullanıcıların eğitim, kültür, bilinç ve yaşam düzeylerinin değerlendirmesinde, parametre olarak alınmaktadır. Donatı elemanlarının etkin ve sürekli kullanımı, toplumun kültür düzeyi, kullanıcıların eğitim ve yaş ortalaması, kullanılan malzeme ve işçiliğin kalitesi ile doğru orantılıdır.

Genel gruplandırma kapsamına giren donatı elemanları aşağıdaki gibidir (Şatır 2001):

1. Altyapıya bağlı donatı elemanları:

- Park, bahçe gezinti alanları ve ara sokak aydınlatmaları ile çok özel konumlu yaya yolları, patikalar vb. alanlar için aydınlatma araçları, ayrıca tünel, merdiven basamakları, havuz aydınlatma araçları, ışıklı bariyerler, zemin kaplamaları, kaldırım taşları, bahçe ve park çitleri, rögar kapakları, yaşlı ve özürülüler için rampalar, döşeme yarı mamul malzemeleri, bisiklet parkları.
- Kent halkının zaman ayarını ve kavramını geliştirici meydan saatleri, termometre, barometre vb. ölçme araçları, çeşmeler, havuzlar, su gösterileri vb.,
- Turizm, reklâm vb. konular için bilgilendirme ve reklâm ilân panoları, bayrak, flama, özel gün panoları, telefon ve benzeri iletişim araçları, telefon kabinleri, trafik için gerekli standartlara sahip trafik lambaları meydan lambaları, projektörler, trafik akış alanları için trafik işaret levhaları.

2. Mekan ve tasarıma dayalı donatı elemanları:

- Çevreyi süsleyici ve yeşillendirici her türlü çiçeklikler, çiçek kasası, açık mekân gölgelikleri, üstü örtülü gezinti ve oturma yerleri, çatı örtüleri,
- Konut çevresi, kültür-rekreasyon, dinlenme, bekleme, oyun vb. her türlü alan için açık mekân oturma üniteleri, banklar, sandalyeler, masalar vb., çocuk oyun üniteleri, oyun ve spor elemanları.
- Yol ağaç ve koruyucuları, yön ve bilgilendirme panoları, çevre temizliği için tek tek ya da sistem içinde temizlik araçları, çöp kovaları,

3. Sanata dayalı donatı elemanları:

- Pano, mozaik, heykel, totem, fresk, icona, biomozaik, seramik, çini (Başal 2007).

Şekil 2.16 'de Ankara'daki farklı kentsel alanlardan donatı elemanları gösterilmiştir.

TBMM Önü Park Alanı

Botanik Parkı

Ulus Heykel Önü Otobüs Durakları

Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Eskişehir Yolu

Ankara Tren Garı

Şekil 2.16 Çeşitli donatı elemanları, Ankara (Orijinal 2007)

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1 Materyal

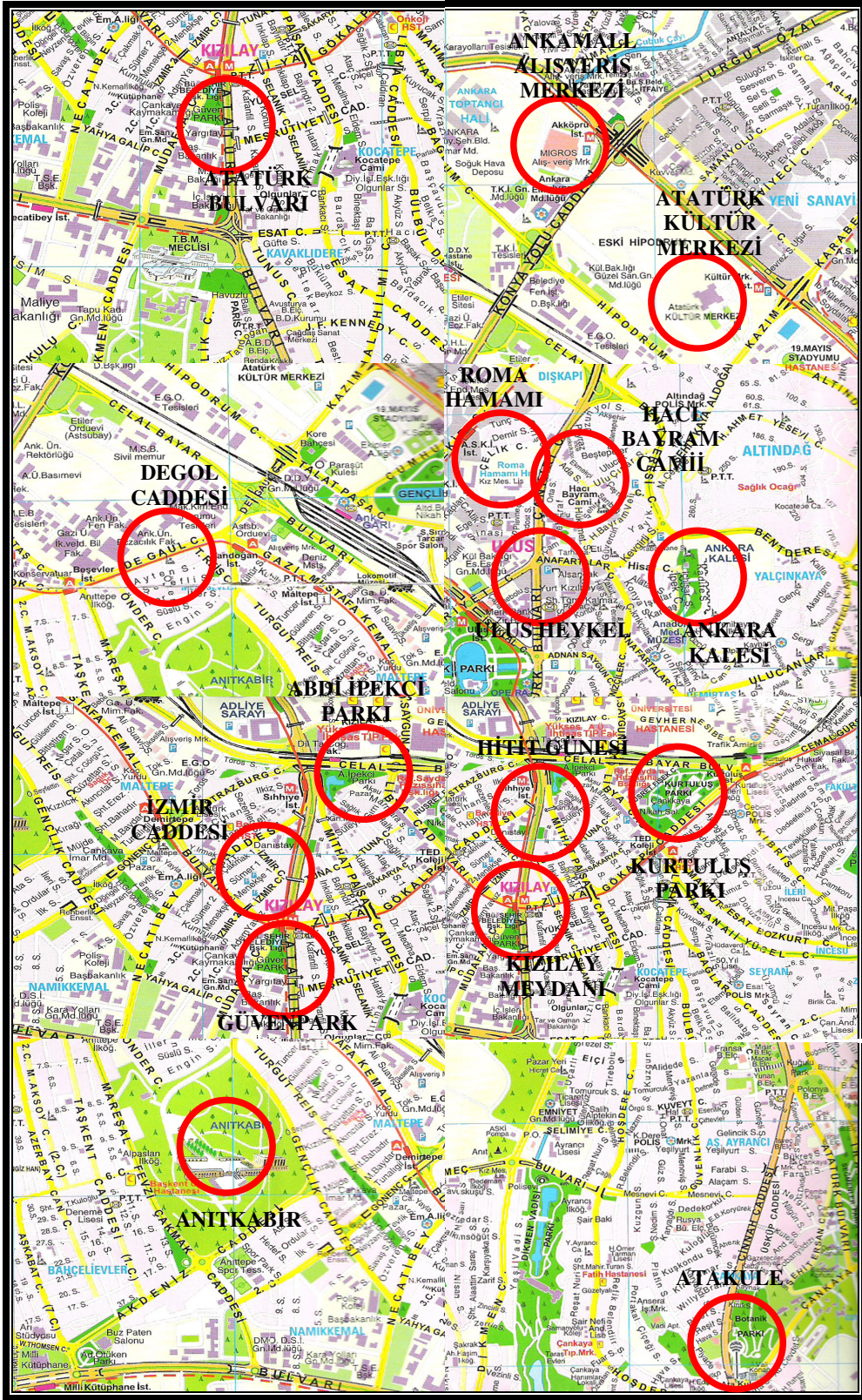
Çalışmanın temel materyalini, Ankara kentinde bulunan ve çalışma kapsamında hazırlanan kentsel donatı listesine göre sınıflandırılan alan kullanımları ve mekânsal tasarım öğeleri oluşturmaktadır. Özellikle Jansen Planı ile başlayan şehirleşme çalışmalarında planlama kapsamında olan kentsel donatı alanlarının durumu ve günümüzdeki halinin değişiklikleri irdelenmiştir. Kentsel doku içinde yerini almış geçmişten günümüze planlama dönemlerinde kent kimliği, imajı, mimarî si yönünden önemli olan alanlar bazı değişikliklere uğramış olsa bile önemini yitirmemiştir.

Çalışma alanı Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bulunan Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak ve Yenimahalle merkez ilçelerindeki kentsel donatılardan oluşmaktadır.

Bu alanların seçilme nedenleri,

- Ankara'nın ilk planlama dönemlerinden itibaren gelişen ve değişen yerler olması,
- Bu ilçelerde bulunan birçok donatı alanının tüm kentli tarafından tanınıyor ve kullanılıyor olması,
- Kentin tarihî dokusu içinde yerini almış ve kent kimliği özelliği taşıyor olmasıdır.

Çalışma alanının sınırları belirlenirken, çalışma kapsamında oluşturulan liste belirleyici olmuştur. Yani tüm Ankara Kenti içinde bir fiziksel sınır çizilmemiştir. Liste içinde seçilen her alanın kendi sınırı esas alınmıştır. Bu alanların yerleri Şekil 3.1'de gösterilmiştir. Donatı kavramı, peyzaj planlama ve tasarımı, peyzaj mimarlığı donatı ilişkisi, planlama ve tasarım aşamalarında kentsel donatı alanları ve donatı ilişkisinin irdelenmesi, İmar Mevzuatı, Ankara ve planlama dönemleri gibi konularda araştırma yapılmış, yazılı ve görsel belgeler elde edilmiştir. Bu materyaller:

Şekil 3.1 Tez çalışmasında incelenen alanların sınırları

- Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü'nden elde edilen ve incelenen paftalar,
- Ankara Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nden temin edilen paftalar,
- Ankara ile ilgili eski fotoğraflar,
- Seçilen alanlar üzerinde yapılan sörvey çalışmalarında elde edilen fotoğraflar ve görsel izlenimler,
- Şehir Plancıları Odası ve Mimarlar Odası'ndan elde edilen kitap ve makaleler içinde incelemeler,
- İnternet araştırmaları ve taramaları,
- Ankara Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Yüksek Öğrenim Kurumu kütüphanelerinden konu ile ilgili makale, tez, yerli ve yabancı kitaplardan elde edilen dokümanlardır.

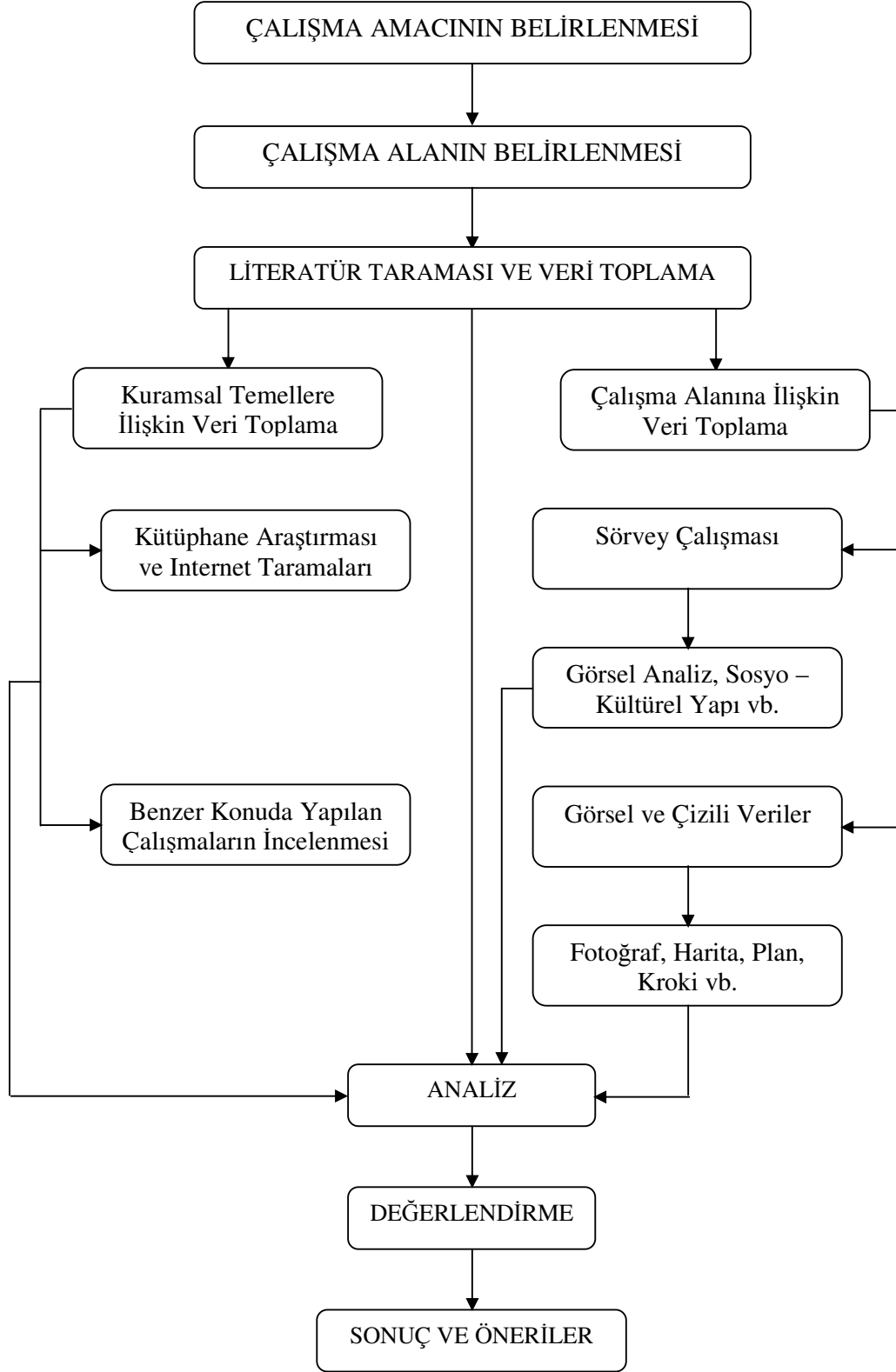
3.2 Yöntem

Tez çalışması dört aşamada gerçekleştirilmiş ve yöntemin akış şeması Şekil 3.2'de gösterilmiştir.

3.2.1 Literatür taraması ve veri toplaması

Literatür taraması veri toplama iki aşamada oluşturulmuştur. Birinci aşamada donatının tanımı, sınıflandırılması, planlama ve tasarım çalışmalarındaki yeri, kenti oluşturan bileşenler, kentsel donatı alanlarıyla ilişkili kavramlar ve uluslar arası bazı projelerden örneklerin yer aldığı kuramsal temeller bölümü hazırlanmıştır. Bunun için, Ankara Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Yüksek Öğrenim Kurumu kütüphanelerinden konu ile ilgili

Şekil 3.2 Tez çalışması yöntemine ait akış şeması

makale, tez, yerli ve yabancı kitaplardan çalışmanın amacına yönelik veriler temin edilmiştir.

İkinci aşamada Ankara'ya ait fotoğraf, harita, plan, kroki vb. görsel ve çizimsel veriler elde edilmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğü, Şehir Plancıları Odası'ndan elde edilen bu verilerden yararlanarak seçilen kentsel donatı alanları için değerlendirme çizelgeleri hazırlanmıştır. Bu değerlendirme çizelgesi kuramsal temeller kısmından elde edilen veriler doğrultusunda yapılmıştır.

3.2.2 Kentsel donatı alanları ile ilgili arazi çalışması

Arazi çalışmasında seçilen alanlar için fotoğraf çekimleri yapılmıştır. Bu çekimler sırasında alan için gözlemler yapılmış ve çalışmanın sonuç kısmında değerlendirilmiştir.

3.2.3 Toplanan veriler doğrultusunda değerlendirme çizelgesinin hazırlanması

Değerlendirme çizelgesi iki aşamada yapılmıştır. Birinci aşamada oluşturulan çizelgede alan ile ilgili konumu, planlama dönemi, alanı, kullanım sıklığı, alanın içeriği gibi özelliklerinin anlatıldığı kimlik bilgileri ve tez çalışmasında araştırma konusuyla ilgili gözlemler için çekilen fotoğraflar kullanılmıştır.

İkinci aşama ise üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde inceleme alanının seçilme nedenlerinin anlatıldığı ve bulunduğu çevreye katkısını gösteren yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik, ekoloji, biyoklimatik konfor, kentsel kimlik ve kentsel mimarî özelliklerinin anlatıldığı bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler arazi çalışmalarında yapılan gözlemler ve bunlara göre yapılan önerilerdir. İkinci bölümde ise donatı alanlarının tasarım özellikleri incelenmiştir. Bu tasarım özellikleri tez konusu kapsamında olan temel peyzaj öğeleri ve donatı elemanlarıdır. Bu bölümde değerlendirme için alanda bulunan her bir donatı elemanı için puan verilmiş ve bu puanlama sonucunda değerlendirme yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise alan ile ilgili varılan yargı veya

yargılara yer verilmiştir. Bu yargının veya yargıların objektif yapılması için genel özellikler dikkate alınmıştır.

3.2.4 Çizelgelerin analizi, sonuç ve önerilerin yapılması

Çalışma kapsamında değerlendirilen donatı alanları Ankara'nın ilk başkent oluş yıllarından itibaren günümüzde de önemini yitirmemiş ve kentli tarafından bilinen alanlar olarak belirlenmiştir. Bu alanlar için yapılan çizelgeler kent bütününde bir değerlendirme yapma olanağı sağlamıştır. Bu çizelgeler doğrultusunda Ankara için eksik olan donatı alanları, bununla birlikte var olan donatı alanları tespit edilmiştir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda bundan sonraki çalışmalara yol açabilecek kentsel donatı alanları listelenmiş ve bunların Ankara kenti için tanımlanabilmesi sağlanmıştır. Tez çalışmasının sonucunda Ankara'daki kentsel donatı alanlarının yeterli olup olmadığı, kullanıcı memnuniyeti, kent yaşamına katkısı, ilk uygulama aşamasından itibaren planlama amaçlarına hizmet edip etmediği, kent için gerekli görülen kentsel donatı alanları var ise bunların neler olduğu ve bunlarla ilgili ne gibi çalışmaların yapılabileceği önerilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1 Çalışma Alanının Genel Tanıtımı

Ankara'nın kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte yapılan araştırmalar, bölgedeki yerleşmelerin insanlık tarihi kadar eski olduğunu, bölgenin birçok medeniyete beşiklik ettiğini ortaya koymaktadır. Belgelere dayanmamakla birlikte ilk adının Galatlar tarafından "Ankyra (Ancyra)" olarak verildiği ve zamanımıza kadar "Angora", "Engürü" ve "Ankara" şeklinde değişime uğradığı tahmin edilmektedir (www.ankara.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2007).

Tarihi, Hitit devrine kadar takip edilebilen Ankara; daha sonra sırasıyla Frigyalılar, Kimmerler, Persler, Lidyalılar, Makedonyalılar, Galatlar, Romalılar ve Selçuklular'ın hakimiyetinde kalmıştır. 1354 yılında Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa tarafından Osmanlı topraklarına katılan Ankara; 1902 yılında 5 sancak, 21 kazayı kapsamakta iken 1924 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile sancaklar kaldırılmış, Ankara'ya bağlı olan Kayseri, Yozgat, Kırşehir ve Çorum Sancaklarına da "İl" statüsü verilmiştir (www.ankara.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2007).

Temsil Kurulu'nun çalışmalarını yürütmek için karargâh olarak seçtiği Ankara'da 27 Aralık 1919'da büyük bir coşkuyla karşılanan Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini de burada atmıştır. 23 Nisan 1920'de kurulan TBMM Hükümetinin idare merkezi ilan edilen Ankara, 13 Ekim 1923'te çıkarılan bir kanunla da Türkiye'nin Başkenti olmuştur. Başkent olduktan sonra hızlı bir sosyal, ekonomik, siyasal, askeri ve kültürel gelişime sahne olan Ankara; bugün, tüm sektörler itibarıyla kalkınmış, ülkemizin ikinci büyük metropolü haline gelmiştir (www.ankara.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2007).

23 Temmuz 2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile birlikte; 15 ilçe merkezi Büyükşehir Belediyesi sınırlarına girmiştir. 21 belde belediyesi ilk kademe belediyesine, 219 köy

muhtarlığı ise mahalle muhtarlığına dönüşmüştür. Ayrıca, 85 orman köyü de Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalmıştır. İlimize bağlı 24 İlçe, 1 Büyükşehir belediyesi, 24 ilçe belediyesi, 21 ilk kademe belediyesi, 21 belde belediyesi, 813 mahalle ve 659 köy bulunmaktadır (www.ankara.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2007).

Altındağ : Kent merkezine 1 km uzaklıkta, Selçuklular, Osmanlılar ve daha eski medeniyetleri kapsayan ilçede; Ankara Kalesi, Augustus Tapınağı, Julianus Sütunu, Roma Hamamı, Cumhuriyet Anıtı, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Devlet Resim ve Heykel Müzesi, Etnografya Müzesi, Kurtuluş Savaşı Müzesi ve Cumhuriyet Müzesi bulunmaktadır. Ayrıca Karacabey, Ahi Şerafettin, Hacı Bayram Veli Efendi, Karyağdı, Gülbaba ve İzzettin Baba Türbeleri ile Hacı Bayram, Aslanhane, Ahi Elvan, Alaaddin, Zincirli ve Kurşunlu camileri de ilçe sınırları içerisinde (www.ankara.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2007).

Çankaya : Çankaya İlçesi, şehir merkezine 9 km. uzaklıktadır. Ankara'nın önemli ilçelerinden olan Çankaya İlçesi, il merkezine yakın pek çok semti içine alır. Atatürk Orman Çiftliği, Eymir Gölü, Elmadağ Kayak Tesisleri, Ahlatlıbel Spor ve Eğlence Merkezi ilçe sınırlarındadır. Anıtkabir, T.B.M.M., Atatürk Müzesi, Atatürk Anıtı (Zafer Anıtı-Sıhhiye), MTA Genel Müdürlüğü Tabiat Tarihi Müzesi, Güvenlik Anıtı, Etnografya Atatürk Anıtı, Doğa Tarihi Müzesi, ODTÜ Arkeoloji Müzesi, Devlet Resim ve Heykel Sergi Salonu, Anıt Park, Botanik Bahçesi, Abdi İpekçi Parkı, Güven Park, Kurtuluş Parkı, Kuğulu Park, Milli Egemenlik Parkı, Ahmet Arif Parkı, 100. Yıl Kapalı Yüzme Havuzu, Belediye Buz Paten Sahası gibi spor alanları, Oyuncak Müzesi (Cebeci-Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi), Hitit Anıtı, Atakule ilçe sınırları içerisinde (www.ankara.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2007).

4.2 Çalışma Alanının Genel Planlama İlkeleri

Ankara başkentlik işlevlerini yüklenmeye başladığı ilk yıllardan beri önemle ve kusursuz olarak imar edilmeye çalışılan bir kent olarak görülmüş ve bu doğrultuda politikalar geliştirip, uygulamalar yapılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, 1924 yılında eski Ankara için gerçekleştirilip uygulanamayan ve 1925 yılında Yenişehir için yapılan

planların ardından, 1927 yılında Ankara Kent Planı için yarışma düzenlenmiş ve 1928 yılında sonuçlanan yarışmayı H. Jansen kazanmıştır. Aynı yıl Yenişehir'in büyük kısmını içeren 400 ha'lık bir kamulaştırma yapılmış ve kentsel gelişim kamu eliyle yönlendirilmeye çalışılmıştır. Kentsel gelişim açısından olduğu kadar, ülkesel planlama pratiği açısından da önemli bir aşama olan Jansen Planı ile başlayan kentin bütüncül biçimde ele alınması ve bu doğrultuda "Nazım Plan" hazırlanması gerekliliği ve geleneği, 2. Dünya Savaşı sonrası yoğunlaşan göç sonrası çehresi değişen Ankara için, sonraki yıllarda da üzerinde önemle durulan ve uygulanmaya çalışılan bir gelenek-tutum olagelmıştır (Anonim 2003).

Ankara'nın yarışma ile elde edilen Jansen planının (1929) temel amaçları, belediyenin sağladığı veriler ve talimatlar çerçevesinde, "kamu sağlığının-mutluluğun temini" ve dönemin koşulları dikkate alınarak, "planın parasal açıdan uygulanabilirliği"dir. Bu bağlamda planlama ilkeleri, arazi kullanım kararlarında iklimsel ve doğal verilerden yararlanma, kentsel sağlığa (bol yeşil alan, işçi mahallesi, az yoğun yapılaşma, güneşlenme, kentsel alt yapı) önem verme, eski kenti merkez olarak koruma, mevcut kent dokusu ile gelişme alanları arasındaki bağlantıları güçlendirme, Kale'yi kent tacı olarak kentin her yerinden görünür kılmaktır (Sarıoğlu 2001).

Planın konut alanlarında ön gördüğü az yoğun bahçeli yapılaşma, mahalleleri birimleri birbirinden ayıran yeşil bantlar, ağaçlıklı yol sistemi ve spekülasyonun önlenmesi yönündeki uyarıları dikkate alınırca Jansen planının kısmen "Bahçe Kent" akımını, kentin eski dokusunu bozmama ve kaleye ilişkin tutumu ile de kısmen "Camillo Sitte"yi yansıttığından söz edilebilir (Aydemir vd. 2004b).

Yücel-Uybadin planlama döneminde (1957 – 1969), Jansen planı temel alınmış ve artan nüfusa hizmet edecek biçimde geliştirilmiştir. Yeni planda, 20 yıl sonrası için öngörülen nüfus tahmini 750 bin'dir. Ancak bu nüfus değeri, 1965 yılından önce aşılmıştır. Planda, belediye sınırları içinde, gecekondunun olmadığı, belli bir nüfusa hizmet edebilecek homojen bir kent dokusu öngörülmektedir. Ancak alınan kararlar ve farklı uygulamalar sonucu plan büyük değişime uğramıştır. Bu dönemde, yeni kent merkezi Kızılay ve çevresi, iş alanı olarak yapılanmıştır (Altaban 1998).

Ankara'nın üçüncü planlama deneyimi olan Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosu planlama döneminde (1969 – 1984), gelecek için daha gerçekçi nüfus ve kentsel yayılım tahminleri yapılmıştır. Yıllardır kentle birlikte gelişen kuzey – güney ulaşım aksının yanı sıra, farklı akslar önerilmiş, kent dışında yerleşimi öngörülen Batıkent, Sincan, Ankara Organize Sanayi Bölgesi gibi konut ve sanayi merkezleri ile bağlantı sağlanmıştır. Bu dönemde, kent için önemli bir yere sahip olan Abdi İpekçi Parkı, Kızılay Yaya Bölgesi, Ankara Kalesi Koruma Çalışmaları ve Batıkent Konut Bölgesi gibi projeler hayata geçirilmiştir (Bademli 1986).

1983 sonrası dönemde, Ankara kent planlama biçimi değişmiş ve günümüzdeki görünümünü almıştır. Artık plan ve uygulama yetkisi, Büyükşehir Belediyesi'nin bir parçası konumunda olan İmar Planlama Dairesi'ndedir. Bu dönemde, Ankara'nın çağdaş kent görünümüne ulaşmasını amaçlayan planlar hazırlanmıştır.

09.05.1985 tarihinde yürürlüğe giren 3194 sayılı yasa ile İmar Planı yapma-onama yetkisinin belediyelere verilmesi ve buna paralel olarak 3030 sayılı yasa ile anakentlerin yönetimine ilişkin yeni bir düzenlemeye gidilmesi sonucu Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak ve Yenimahalle ilçe belediyeleri kurulmuştur. Daha sonra Sincan, Etimesgut ve Gölbaşı İlçeleri de bu sisteme eklenmiştir. Aynı dönemde 195 sayılı Kanun hükmünde Kararname ve ardından 3030 sayılı yasanın geçici 1. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosu Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlanmıştır. Metropolitan Planlama Bürosu olarak 1985–1989 yılları arasında doğrudan Büyükşehir Belediye Başkanı'na bağlı olarak görevini sürdüren birim, planların kademeli birlikteliğini sağlamak amacıyla 1989 yılında İmar Daire Başkanlığı bünyesine alınmıştır (Anonim 2003).

1990 Ankara Nazım Planı'nın temel politikası, o güne değin kuzey-güney doğrultusunda devam eden gelişmenin, bir koridora bağlı olarak (Batı Koridoru) topoğrafik çanak dışına çıkmasını sağlamak ve hava kirliliğinin daha az olabileceği bir yoğunluk ve desende yerleşimi hedefleyen dinamikler yaratmak olmuştur. Bu politika,

büyük ölçüde kentin bugünkü makro formunun biçimlenmesinde de önemli bir rol oynamıştır (Anonim 2003) .

Ankara 1990 Nazım Planı, imar planı deneyiminden çok “Yapısal Plan-Structure Plan” denilebilecek yönlendirici bir çerçevenin ışığında, ayrıntılı planlama çalışmalarının yapıldığı yeni bir planlama anlayış ve sürecini gündeme getirmiştir. Yeni bir üst ölçek plan onaylanmadığı için halen yürürlükte bulunan bu plan, günümüzde kentsel gelişme ve dinamikleri yönlendirememektedir (Anonim 2003).

4.3 Ankara’da Kentsel Donatıların Analizi ve Değerlendirilmesi

Bu çalışmada Ankara’daki kentsel donatıların değerlendirilmeleri oluşturulan çizelgeler ile analiz edilmiştir. Bu çizelgeler oluşturulurken kente olan katkıları gözlemlenmiş, daha yaşanabilir alanlar olması için öneriler yapılmıştır.

Çalışma kapsamında olduğu gibi çizelgede kentsel donatılar iki ana sınıfa ayrılmış ve bu sınıflar altı alt başlıklara bölünmüştür. Her alt başlık için örnek alanlar seçilmiş ve bunlar oluşturulan çizelge doğrultusunda değerlendirilmiştir. Aslında Ankara’da bu seçilen alanlardan daha fazla kentsel donatılar bulunmaktadır. Hepsinin bu tez çalışmasında değerlendirilmesi mümkün olmamıştır. Onun için kente dair yapılan araştırmalarda en çok yer verilen, değişimleri ve gelişimleri ile kent gündeminde yerini alan, kenti anlatırken ve tanıtırken öncelikli olan alanlar seçilmiştir. İnsan-yapı-doğa kavramlarını bilimsel metot ve tekniklerle bir araya getiren, yaşanabilir bir çevre tasarımı sunan peyzaj mimarlığı meslek disiplini içinde örnek alanlar seçilmiştir.

Çizelgeler oluşturulurken kent için önemli olan bileşenler yani kentsel donatıların insan hayatındaki hoşnutluk durumunu anlatan yaşam kalitesi; bu alanların şimdiki durumunu ve gelecek nesillere ulaştırılması için sürdürülebilirliği; kenti tanıtan, insanlara öğreten kentsel kimliği; çevresel değerlere duyarlı hedefler oluşması için kent ekolojisi değerlendirilmiştir. Bu bileşenlerin seçilen kentsel donatılar kapsamında bulunduğu

çevreye katkısının tespiti için gözlemler yapılmış, bu gözlemler sonucunda kent peyzajına katkısı olabilecek öneriler sunulmuştur.

İncelenen kentsel donatıların kullanım sıklığı ve amacının tespiti için kullanıcı analizi yapılmış, bunun sonucunda alanın kentli tarafından kullanımını geliştirici öneriler sunulmuştur. Bu alanların kullanımında çevre ile ilişkisinin ve alan işlevlerinin önemi tespit edilmiştir. Bundan dolayı seçilen kentsel donatılar için yapılan arazi çalışmasında çevre ilişkileri ve işlevleri gözlemlenmiştir. Bu gözlemler sonucunda seçilen kentsel donatının çevresindeki yapı grubu, ulaşım hattı, diğer kentsel donatılar ile bağlantısının geliştirilmesi veya oluşan aksaklıklar var ise onların çözümü için öneriler yapılmıştır. Kentsel donatının veya içinde bulundurduğu mekanların işlevleri kapsamında yapılan gözlem sonucunda alan kullanımı tespit edilmiştir. Bu işlevlerin özelliğini koruması, kent yaşamındaki değişim ve gelişimler neticesinde aynı işlevin yeterlilik gösterebilmesi, bir değişiklik yapılması gerekiyorsa bunun kentliye en iyi şekilde sunulması için öneriler yapılmıştır.

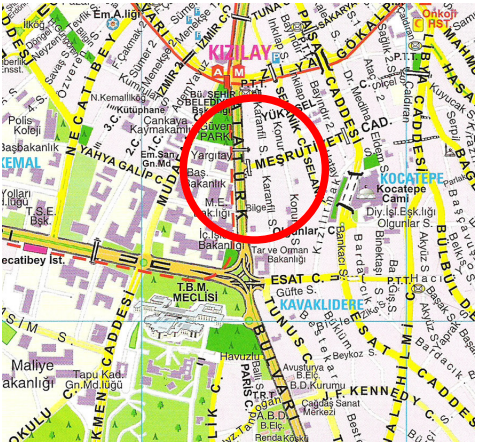

Kentsel donatıların mekan ölçeğinde yapılmış tasarımlarının değerlendirilmesi için öncelikle temel peyzaj öğeleri olan yüzey kaplama, kuşatma, çatı-örtü elemanları gözlemlenmiştir. Malzeme seçimi, kullanım amaçları ve çeşitleri tespit edilmiştir. Bunun sonucunda tasarım özellikleri ve uygulanabilirliği ile ilgili öneriler yapılmıştır. Aynı çizelgede mekansal tasarım objeleri olan donatı elemanları alanda bulunan çeşitlerine göre tespit edilmiş ve bunlar için değerlendirme puanlaması hazırlanmıştır. Bu puanlamada bir donatı elemanı için önemli olan estetiklik, kullanılabilirlik, düzenlilik, dayanıklılık, güvenlik, sürdürülebilirlik, ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik gibi işlevsel özellikleri dikkate alınmıştır.

Seçilen örnek alanlar sınıflama tipine göre değerlendirilmiş ve isimlerinin alfabetik sıralaması yapılarak listelenmiştir. Ulaşımında Atatürk Bulvarı, Degol Caddesi; kültürde Atatürk Kültür Merkezi; anıtsal - simge yapılarda Atakule, Hitit Güneşi, Roma Hamamı Harabeleri; odak noktalarında Ankara Kalesi, TBMM Önü Park Alanı; toplanma alanlarında İzmir Caddesi, Kızılay Meydanı, Ulus Heykel Meydanı; kamusal yeşil alanlarda Abdi İpekçi Parkı, Güvenpark, Kurtuluş Parkı incelenmiştir.

Çizelge 4.1 Ankara’da bulunan donatı alanlarının listesi

KENT DONATISI					
KENTSEL DONATILAR			KENTSEL DONATI ALANLARI		
KENTSEL ALTYAPI VE DONATILAR	ALT YAPI TESİSLERİ	+	KAMUSAL YEŞİL ALANLAR	KAMPÜSLER	+
	EĞİTİM TESİSLERİ	+		OKUL BAHÇELERİ	-
	SAĞLIK TESİSLERİ	+		PARK VE REKREASYON ALANLARI	+
	TİCARET TESİSLERİ	+		BAHÇE SERGİLERİ	-
	KÜLTÜR TESİSLERİ	+		FUARLAR	+
	YÖNETİM YAPILARI	+		HAYVANAT BAHÇESİ	+
	ULAŞIM	+		EĞLENCE-DİNLENCE ALANLARI	+
	KÖPRÜLER, GEÇİT VE KANALLAR	+		ÇATI BAHÇELERİ	-
	KONAKLAMA TESİSLERİ	+		KENT ORMANI	+
	OTOBÜS TERMİNALİ	+		TARİHİ BAHÇELER	-
	HAVALİMANI	+		MEZARLIKLAR	+
	TREN İSTASYONU	+			
	LİMAN	-			
ANITSAL VE SİMGE YAPILAR	ANITLAR	+	TOPLANMA ALANLARI	MEYDAN	+
	ANITSAL YAPILAR	+		TÖREN ALANI	-
	TARİHİ VE ARKEOLOJİK ALANLAR,	+		YAYA BÖLGESİ	+
	MABETLER	-		ALIŞVERİŞ MERKEZİ	+
	SİMGE YAPILAR	+		AMFİ	-
	MİMARİ ÖGELER	+		ATRİUM	-
	ÖZEL YAPILAR	+		AVLU	-
ODAK NOKTALARI	KALE	+	OYUN, SPOR, EĞLENCE ALANLARI	HİPODRUM	+
	HİSAR	-		STADYUM	+
	ANITMEZAR	+		GOLF SAHASI	-
	MECLİS	+		TENİS KORTU SAHASI	+
	SENATO	-		ÇOCUK OYUN MERKEZİ	+
	TV KULESİ	+		AQUAPARK	-
	KÖPRÜ	+		LUNAPARK	+

+: Mevcut -: Mevcut Değil

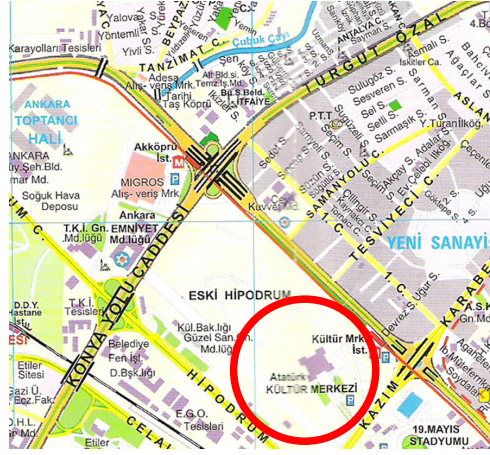

ATATÜRK BULVARI					
ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	Jansen			
	ALANI				
	KULLANIM SIKLIĞI	Yoğun			
	DEĞİŞİMİ	Var			
	İÇERİĞİ	Ana Ulaşım Arteri			
KONUM	Ulus heykel’den başlayarak Kuşulu Park’a kadar uzanan bulvardır.				
					
					

Şekil 4.1 Atatürk Bulvarı (Orijinal 2007)

Çizelge 4.2 Atatürk Bulvarı'nın değerlendirmesi

KENTSEL ALTYAPI		ATATÜRK BULVARI															
ULAŞIM		GÖZLEMLER					ÖNERİLER										
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	İNCELEME ALANI KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Hem taşıt trafiği hem de yaya trafiği için önemli bir alandır.					Yol ağaçlandırması için bitkisel düzenleme yapılmalıdır.									
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Ulaşımı sağlayan önemli bir yoldur.					Taşıt trafiğinin baskısından kurtulmalıdır.									
		KENTSEL KİMLİK	Bulvar boyunca birbirinden farklı yapılaşma vardır.					Bulvar üzerindeki mağazalar için kimlik özelliği taşıyan tabelalar yapılmalıdır.									
		KENT EKOLOJİSİ	Yol ağaçlandırması yapılmıştır.					Dikilen çalı grubunun eksoz dumanına, hava kirliliğine toleranslı bitkilerden Seçilmesi önerilmektedir.									
	İNCELEME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Kent içinde her yöne seyahat eden kişiler ve taşıtlar tarafından kullanılmaktadır.					Taşıt trafiği kontrol edilmelidir.									
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Bulvar boyunca kamu kurumları Hizmet binaları ve iş merkezleri bulunmaktadır.					Taşıt trafiğinin artışı sürekli değişime neden olmaktadır.									
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	TEMEL PEYZAJ ÖĞELERİ	İŞLEVLERİ	Yaya ve araç trafiği, alışveriş, geçiş, gezinti, bekleme, banka, PTT vb. hizmetler bulunmaktadır.					Kentli tarafından değişik amaçlar için yoğun kullanıldığından yaya ve taşıt trafiği düzenlenmelidir.									
		YÜZEY KAPLAMA	Ulaşım hattı olduğu için asfalt kullanılmıştır.					Öneri yapılamamaktadır.									
		KUŞATMA	Sınırlayıcı elemanlar soğuk metal malzemeden yapılmıştır.					Görsel çirkinliğinin önlenmesi için değiştirilmelidir.									
	DONATI ELEMANLARI	ÇATI - ÖRTÜ	Bitkisel düzenleme çatı görevini görmektedir.					Yol ağaçlandırılmasında taç yapısı korunmalı budama doğru yapılmalıdır.									
		DONATI ÇEŞİTLERİ	Ağaç Koruyucu	Aydınlatma	Baba, Korkuluk	Bitki Gösterisi	Çöp Kutusu	Durak Yerleri	Su Ögesi	Tanıtm, İlan	Yol Ağaçları	Yön ve İşaret	SONUÇLAR Ankara'nın ilk planlama dönemiyle birlikte açılan bulvarda kapasitesinin üzerinde taşıt trafiği vardır. Bu yoğunluk yol boyunca ara ara devam eden yeşil alan sistemlerinin kullanımını geçiş şekline dönüştürmüştür. Bulvar üzerinde kullanılan donatı elemanları sürekli bir değişim halinde olduğu için kimlikli bir özellik taşımamaktadır.				
		İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ															
Estetik	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1							
Kullanışlılık	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1							
Düzenlilik	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1							
Dayanıklılık	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1							
Güvenlik	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1							
Sürdürülebilirlik	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1							
Ulaşılabilirlik	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1							
Erişilebilirlik	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1							
TOPLAM	8	16	8	8	8	16	8	16	16	8							
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal																

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	1981	
	ALANI	35000 m ²	
	KULLANIM SIKLIĞI	ORTA	
	DEĞİŞİMİ	YOK	
	İÇERİĞİ	KÜLTÜR MERKEZİ	
KONUM	Hipodrom Caddesi ile Kazım Karabekir Caddesi'nin kesiştiği köşededir.		
			
			

Şekil 4.2 Atatürk Kültür Merkezi (Orijinal 2007)

Çizelge 4.3 Atatürk Kültür Merkezi'nin değerlendirmesi

KENTSEL ALTYAPI		ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ								
KÜLTÜR		GÖZLEMLER				ÖNERİLER				
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	İNCELEME ALANI KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Kültürel bir merkez olarak yaşam standardını geliştirmektedir.				Merkez içinde ve çevre alanlarda uygulanacak yeni aktivite tesisleri ile kent yaşamında kaliteyi artıracaktır.			
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	İnşaat aşaması tamamlanmamıştır.				Eklenecek uygulamalarda çevreye uygunluk dikkate alınmalıdır.			
		KENTSEL KİMLİK	Kent gelişimi sürecinde yerini almış kültürel bir tesisidir.				Kuruluş amacı, kapsadığı kültürel tesisleri ile başkente yarışır bir merkez olabilir.			
		KENT EKOLOJİSİ	Kent içinde geniş bir açık alana sahiptir.				Geniş alanı ile kent içinde konforlu mekanlar ve yeşil koridor yaratılabilir.			
	İNCELEME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Fuar ziyaretçileri tarafından kullanılmaktadır.				Çeşitlendirilecek aktivitelerle daha çok kullanıcı tarafından ziyaret edilebilecektir.			
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, tiyatrolar, opera salonu ile bağlantısı koparılmıştır.				Kültür , sanat binaları ile bağlantısı yeni bir düzenleme ile sağlanmalıdır.			
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	İŞLEVLERİ	Kültür merkezi olarak yapılmış, ancak sadece fuar alanı olarak kullanılmaktadır.				Kültür aktiviteleri artırıcı festivaller, panayırılar, gösteriler düzenlenmesi önerilmektedir.			
		YÜZEY KAPLAMA	Alan içinde planlanan düzenleme yapılmadığı için yüzey kaplama elemanları kullanılmamıştır.							
		KUŞATMA	Çevresindeki köprülü kavşak alanları ile yoğun trafik içinde kalmıştır.				Bitkisel duvarlar oluşturularak şehir trafiğinin kötü etkisi azaltılabilir.			
	DONATI ELEMENLARI	ÇATI - ÖRTÜ	Yasal bir düzenleme ile inşası gerçekleştirilen alanda bina dışında hiçbir uygulama yapılmamıştır.							
		DONATI ÇEŞİTLERİ						SONUÇLAR		
		İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ	Aydınlatma	Çöp Kutusu	Tanıtm, İlan	Yol Ağaçları	Yön ve İşaret			
Estetik	1	1	2	2	2					
Kullanışlılık	1	1	2	2	2					
Düzenlilik	1	1	2	2	2					
Dayanıklılık	1	1	2	2	2					
Güvenlik	1	1	2	2	2					
Sürdürülebilirlik	1	1	2	2	2					
Ulaşılabilirlik	1	1	2	2	2					
Erişilebilirlik	1	1	2	2	2					
TOPLAM	8	8	16	16	16					
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal									

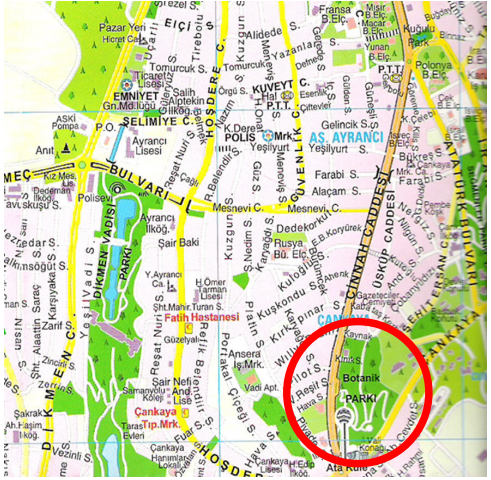

DEGOL CADDESİ					
ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ				
	ALANI				
	KULLANIM SIKLIĞI	Yoğun			
	DEĞİŞİMİ	Var			
	İÇERİĞİ	Ara Ulaşım Arteri			
KONUM	Tandoğan Meydanı'ndan başlayarak Beşevler Kavşağı'nda sona erer.				

Şekil 4.3 Degol Caddesi (Orijinal 2007)

Çizelge 4.4 Degol Caddesi'nin değerlendirmesi

KENTSEL ALTYAPI		DEGOL CADDESİ										
ULAŞIM		GÖZLEMLER					ÖNERİLER					
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Üniversite kampüsleri için ulaşım mekânıdır.					Yaya öncelikli düzenlemeler yapılmalıdır.				
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Kent halkı geçiş amaçlı kullanılmaktadır.					Üniversite öğrencileri için uygulamalar geliştirilmelidir.				
		KENTSEL KİMLİK	Kentsel kimlik özelliği fazla taşımamaktadır.					Eğitim kurumları ile birlikte bir kimlik özelliği yaratılabilir.				
		KENT EKOLOJİSİ	Bir tarafta üniversite kampüslerinin sağladığı yeşil koridor diğer tarafta yapılarla karşı karşıya kalmıştır.					Cadde üzerindeki binaların cephelerine yapılacak bitkisel uygulamalar ile ekolojik denge sağlanabilir.				
	İNCELEME ALANI SEÇİLME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Üniversite öğrencileri, hastane için başka kentten ve Ankara içinden gelen kişiler tarafından kullanılmaktadır.					Öğrenciler için yaşam mekanları çeşitlendirilmelidir.				
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Üniversite kampüsleri, buna bağlı yemek, kırtasiye, eğlence mekanları ve konut alanları bulunmaktadır.					Sürekli değişim içinde olması önlenmelidir.				
		İŞLEVLERİ	Kent içinde uzun bir ulaşım koridorunun devamı ve Anıtkabir, Aşti gibi donatı alanlarına bağlantı noktasıdır.					Kampus bahçelerindeki yeşil koridor korunmalıdır.				
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Kaldırım döşemeleri özensiz seçilmiştir.					Eğitimi tanıtıcı desenlerle geliştirilebilir.				
		KUŞATMA	Yol ağaçlandırması yapılmıştır.					Sınırlayıcı elemanların görsel çirkinliği önlenmelidir.				
		ÇATI - ÖRTÜ						Düzenleme geliştirilmelidir.				
	DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ										
İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ			Ağaç Koriyucu	Aydınlatma	Baba, Korukuluk	Çiçek Kasası	Çöp Kutusu	Durak Yerleri	Oturma Elemanı	Su Ögesi	Yol Ağaçları	SONUÇLAR Cadde boyunca üniversite kampüsü ve bazı kamu kurumları bulunmaktadır. Bu da yoğun bir şekilde kullanılmasına neden olmaktadır. Bu yoğunluk sürecinde tanıtıcı, yönlendirici, bilgilendirici vb. donatı elemanlarına yer verilmesi gerekmektedir.
Estetik		1	2	1	1	1	2	1	2	2		
Kullanışlılık		1	2	1	1	1	2	1	2	2		
Düzenlilik		1	2	1	1	1	2	1	2	2		
Dayanıklılık		1	2	1	1	1	2	1	2	2		
Güvenlik		1	2	1	1	1	2	1	2	2		
Sürdürülebilirlik		1	2	1	1	1	2	1	2	2		
Ulaşılabilirlik		1	2	1	1	1	2	1	2	2		
Erişilebilirlik		1	2	1	1	1	2	1	2	2		
TOPLAM	8	16	8	8	8	16	8	16	16			
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal											

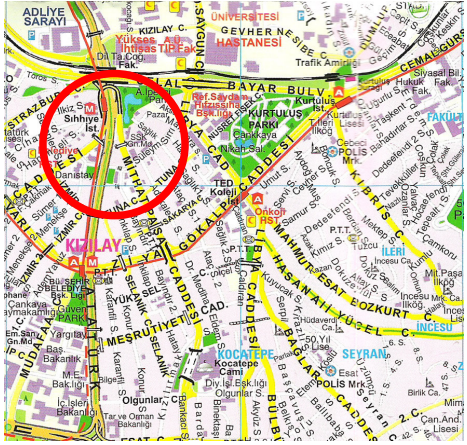
ATAKULE					
ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	1989			
	ALANI	28.530 m2			
	KULLANIM SIKLIĞI	Yoğun			
	DEĞİŞİMİ	Yok			
	İÇERİĞİ	Alışveriş merkezi			
KONUM	Cinnah Caddesi ile Çankaya Caddesi'nin kesiştiği Zübeyde Hanım Meydanı'nda yer alır.				
					
					

Şekil 4.4 Atakule (Orijinal 2007)

Çizelge 4.5 Atakule'nin değerlendirmesi

ANITSAL-SİMGE YAPI		ATAKULE																																																																																																			
MİMARİ ÖĞE		GÖZLEMLER					ÖNERİLER																																																																																														
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Kent için önemli bir seyir noktasıdır.					Kentlinin kullanımına özendirici uygulamalar yapılmalıdır.																																																																																													
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Tüm kentli tarafından bilinen önemli bir nirengi noktasıdır.					Daha çok kentliye hizmet için çözümler üretilmelidir.																																																																																													
		KENTSEL KİMLİK	Kent tarihi içinde kimlik özelliğini almıştır.					Reklâm panolarında gösterilerek anlatılmalıdır.																																																																																													
		KENT EKOLOJİSİ	Botanik parkının sağladığı yeşil bir nefes alışı sahiptir.					Botanik parkında bulunan bitkilerin tanımları yapılarak insanın doğa ile bütünleşmesi sağlanmalıdır.																																																																																													
	İNCELEME ALANI SEÇİLMENEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Bulunduğu semtli tarafından daha çok kullanılmaktadır.					Kentli için sunulan aktiviteler artırılmalıdır.																																																																																													
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Çevre yapıları ile fazla ilişkilendirilmemiştir.					Mevcut dokusu ve imajı korunmalıdır.																																																																																													
		İŞLEVLERİ	Alışveriş, gezinti gibi ihtiyaçların yanında nikah salonu kullanılmaktadır.					Çevresinde bulunan yeşil doku korunmalıdır.																																																																																													
	TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Yeterli malzeme kullanılmıştır.					Mevcut doku korunmalıdır.																																																																																													
		KUŞATMA	Bitkisel çevresi kuşatma elemanı görevi yapmaktadır.					Mevcut doku korunmalıdır																																																																																													
		ÇATI - ÖRTÜ	Yapısal bina niteliği çatı özelliği kaşımaktadır.					Mevcut doku korunmalıdır																																																																																													
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	DONATI ÇEŞİTLERİ	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Ağaç Korumucu</th> <th>Aydınlatma</th> <th>Bitki Gösterisi</th> <th>Çiçek Kasası</th> <th>Çöp Kutusu</th> <th>Gözlem, Seyir</th> <th>Su Ögesi</th> <th>Tanıtm, İlan</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>										Ağaç Korumucu	Aydınlatma	Bitki Gösterisi	Çiçek Kasası	Çöp Kutusu	Gözlem, Seyir	Su Ögesi	Tanıtm, İlan	2	3	3	1	1	4	3	3	SONUÇLAR																																																																									
												Ağaç Korumucu	Aydınlatma	Bitki Gösterisi	Çiçek Kasası	Çöp Kutusu	Gözlem, Seyir	Su Ögesi	Tanıtm, İlan																																																																																		
	2	3	3	1	1	4	3	3																																																																																													
	İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Estetik</th> <th>Kullanışlılık</th> <th>Düzenlilik</th> <th>Dayanıklılık</th> <th>Güvenlik</th> <th>Sürdürülebilirlik</th> <th>Ulaşılabilirlik</th> <th>Erişilebilirlik</th> <th>TOPLAM</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>4</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>24</td> </tr> </tbody> </table>										Estetik	Kullanışlılık	Düzenlilik	Dayanıklılık	Güvenlik	Sürdürülebilirlik	Ulaşılabilirlik	Erişilebilirlik	TOPLAM	2	3	3	1	1	4	3	3	16	2	3	3	1	1	4	3	3	24	2	3	3	1	1	4	3	3	24	2	3	3	1	1	4	3	3	24	2	3	3	1	1	4	3	3	24	2	3	3	1	1	4	3	3	24	2	3	3	1	1	4	3	3	24	2	3	3	1	1	4	3	3	24	2	3	3	1	1	4	3	3	24
	Estetik	Kullanışlılık	Düzenlilik	Dayanıklılık	Güvenlik	Sürdürülebilirlik	Ulaşılabilirlik	Erişilebilirlik	TOPLAM																																																																																												
	2	3	3	1	1	4	3	3	16																																																																																												
	2	3	3	1	1	4	3	3	24																																																																																												
	2	3	3	1	1	4	3	3	24																																																																																												
	2	3	3	1	1	4	3	3	24																																																																																												
	2	3	3	1	1	4	3	3	24																																																																																												
2	3	3	1	1	4	3	3	24																																																																																													
2	3	3	1	1	4	3	3	24																																																																																													
2	3	3	1	1	4	3	3	24																																																																																													
2	3	3	1	1	4	3	3	24																																																																																													
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal																																																																																																				
		Kentsel donatı alanı olarak nikah, kokteyl gibi aktiviteler için daha önemli bir merkez haline gelmiştir. Ankara'ya kuşbakışı bakan seyir terasının devamlı çalışmaması bir eksiklik. Bu aktivitenin kullanılması sağlanmalı ve alanın daha çok turiste ev sahipliği yapması hedeflenmelidir.																																																																																																			

HİTİT GÜNEŞİ

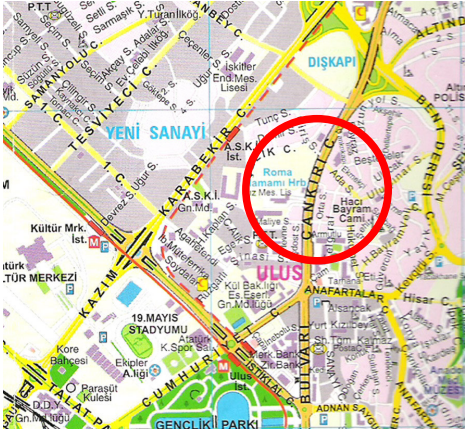

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	1978	
	ALANI		
	KULLANIM SIKLIĞI	Yoğun	
	DEĞİŞİMİ	Var	
	İÇERİĞİ	Heykel	
KONUM	Sıhhiye Meydanı'nda Atatürk Bulvarı ile Necatibey Caddesi'nin kesiştiği köşededir.		

Şekil 4.5 Hitit Güneşi (Orijinal 2007)

Çizelge 4.6 Hitit Güneşi'nin değerlendirmesi

ANITSAL-SİMGE YAPI		HİTİT GÜNEŞİ									
ANIT YAPI		GÖZLEMLER					ÖNERİLER				
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Taşıt trafiğinin yoğunluğu görsel kirlilik yapmaktadır.					Mevcut trafik uygulamaları daha Düzenli hale gelmelidir.			
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Düğüm noktası olarak kentliye hizmet etmektedir.					Aydınlatma güçlendirilmelidir.			
		KENTSEL KİMLİK	Geçmişten günümüze kimlik Özelliği taşımaktadır.					Koruma alanı projelerinde yerini almalıdır.			
		KENT EKOLOJİSİ									
	İNCELEME ALANI SEÇİLME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Yoğun özel ve toplu taşıma taşıt trafiği bulunmaktadır.					Sanat eseri ve Ankara'nın simgesi olma özelliği kullanıcılar tarafından benimsenmektedir.			
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Kamu kurumlarına ait yüksek binalarla çevrelenmiştir.					Gelecek nesillere aktarılabilmesi eksoz dumanının zararlarının önlenmesidir.			
		İŞLEVLERİ	Meydan özelliğini zamanla yitirmiş ve taşıtlar için kavşak durumuna gelmiştir.					Açık alan özelliği taşıt yoğunluğu nedeniyle kaybedilmiştir.			
	TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Gerekli değildir.					Mevcut doku korunmalıdır.			
		KUŞATMA	Gerekli değildir.					Mevcut doku korunmalıdır			
		ÇATI - ÖRTÜ	Gerekli değildir.					Mevcut doku korunmalıdır			
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ					SONUÇLAR				
		İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ		Aydınlatma	Bilgi Verme	Bilgi Verme			Bitki Gösterisi	Bitki Gösterisi	Yol Ağaçları
		Estetik	2	1	1	3			4	1	
		Kullanışlılık	2	1	1	3			4	1	
		Düzenlilik	2	1	1	3			4	1	
		Dayanıklılık	2	1	1	3			4	1	
		Güvenlik	2	1	1	3			4	1	
		Sürdürülebilirlik	2	1	1	3			4	1	
		Ulaşılabilirlik	2	1	1	3			4	1	
		Erişilebilirlik	2	1	1	3			4	1	
TOPLAM	16	8	8	24	32	8					
DEĞERLENDİRME		0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal									

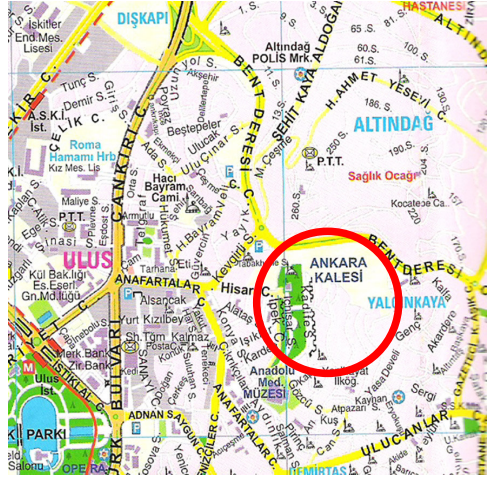

ROMA HAMAMI HARABELERİ			
ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	Roma	
	ALANI		
	KULLANIM SIKLIĞI	Az	
	DEĞİŞİMİ	Yok	
	İÇERİĞİ	Arkeolojik Kalıntı	
KONUM	Çankırı Caddesi üzerinde yer alır.		
			
			

Şekil 4.6 Roma Hamamı Harabeleri (Orijinal 2007)

Çizelge 4.7 Roma Hamamı Harabeleri'nin değerlendirmesi

ANITSAL-SİMGE YAPI		ROMA HAMAMI HARABELERİ										
TARİHİ ARKEOLOJİK ÖĞE		GÖZLEMLER				ÖNERİLER						
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Tarihi özelliği olan bir alandır				Turizm amaçlı geliştirilmelidir.					
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Çoğu kentli tarafından hiç bilinmeyen bir yerdir.				Kentlinin tanınması için uygulamalar yapılmalıdır.					
		KENTSEL KİMLİK	Tarihsel süreci olmasına rağmen kimlik özelliği taşımamaktadır.				Önemini artırıcı düzenlemeler yapılmalıdır.					
		KENT EKOLOJİSİ	Geniş bir açık alana sahiptir.				Alanın bütünü ile yapılacak ve turizmi geliştirecek bir düzenleme ile kent halkı için uygun alan yaratılabilir.					
	İNCELEME ALANI SEÇİLME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Nadiren turistler tarafından ziyaret edilmektedir.				Turizm amaçlı gezi alanı olarak kullanılmalıdır.					
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Çevresindeki çarpık yapılaşma ile kentli tarafından yeri gözden kaçmaktadır.				Alanın bakımsızlığı çevre bitkilendirilmesi ile giderilmelidir.					
		İŞLEVLERİ	Nadiren turizm amaçlı kullanılmaktadır.				Alan içinde oluşturulacak dolaşım ağı ile turizm geliştirilebilir.					
TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Doğal zemin görülmektedir.				Doğal yapı bozulmamalıdır						
	KUŞATMA	Tel çitlerle sağlanan kuşatma çirkinlik yaratmaktadır.				Tarih dokusuna uygun donatı elemanı kullanılmalıdır.						
	ÇATI - ÖRTÜ	Mevcut değildir.				Ziyaretçiler için oturma elemanı uygulanabilir.						
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ	İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ	Bilgi Verme	SONUÇLAR	Ankara kentinin en eski dönemlerine ait arkeolojik bir alandır. Turizm geliştirme programı dahilinde kültürel aktivitelere örneğin festival gibi ev sahipliği yaparak önemini yitirmemiş olacaktır.						
		Danışma										
		Gözlem, Seyir										
		Tanıtm, İlan										
		Yön ve İşare										
		Estetik		1					1	1	1	1
		Kullanışlılık		1					1	1	1	1
		Düzenlilik		1					1	1	1	1
		Dayanıklılık		1					1	1	1	1
		Güvenlik		1					1	1	1	1
Sürdürülebilirlik	1	1	1	1	1							
Ulaşılabilirlik	1	1	1	1	1							
Erişilebilirlik	1	1	1	1	1							
TOPLAM	8	8	8	8	8							
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal											

ANKARA KALESİ

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	HİTİTLER	
	ALANI	43.000 km ²	
	KULLANIM SIKLIĞI	ORTA	
	DEĞİŞİMİ	VAR	
	İÇERİĞİ	KONUT	
KONUM	Ankara'nın ortasında Bentderesi ve Çubuk deresi arasında bulunan Bentderesi caddesi ile Anafartalar Caddesi arasında yer alır.		
			
			

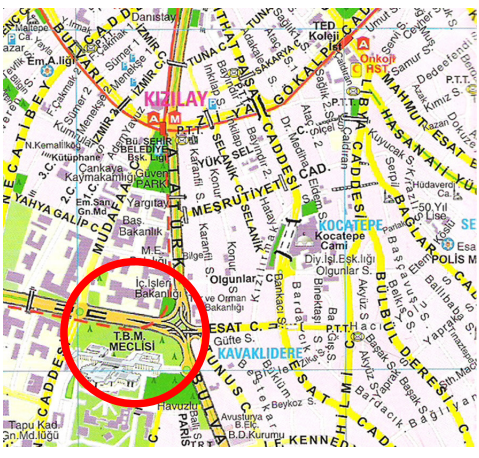
Şekil 4.7 Ankara Kalesi (Orijinal 2007)

Çizelge 4.8 Ankara Kalesi'nin değerlendirilmesi

ODAK NOKTALARI		ANKARA KALESİ																		
KALE		GÖZLEMLER					ÖNERİLER													
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Kent dokusu içinde özel bir donatı alanıdır.					Özendirici programlar festivaller düzenlenmelidir.												
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Kentli tarafından bilinen bir mekandır.					Daha fazla kullanıcının ulaşılabilirliği sağlanmalıdır.												
		KENTSEL KİMLİK	Kent için gerçek kimlik özelliği taşıyan bir mekandır.					Işık, ses gösterisi gibi özgün Çalışmalar yapılmalıdır.												
		KENT EKOLOJİSİ	Yüksek bir tepede bulunan donatı alanıdır.					Çevrede oluşan hava kirliliğinin tarihi Dokuyu bozmasına engel olunmalıdır.												
	İNCELEME ALANI SEÇİLMENEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Kale içindeki gecekondularda yaşayan kentli ve yerli- yabancı turistler tarafından kullanılmaktadır.					Değişik çevreden kentliye hizmet etmesi sağlanmalıdır.												
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Çevresinde Ankara'nın ilk kuruluş yıllarını simgeleyen yapılar yer almaktadır.					Tarihsel geçmişi ve çevresindeki yapılar ile ilişki bütünlüğü tanıtıcı, özendirici donatı elamanlarına yer verilebilir.												
		İŞLEVLERİ	Barınma, gezinti, turistik, tarihsel vb. işlevlere sahiptir.					Çevre kirliliğinin etkisinden kurtarılmalıdır.												
	TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Orijinal yüzey kaplamaları mevcuttur.					Tarih içinde yer alan bu kaplamalar korunmalıdır.												
		KUŞATMA	Doğal yapısı kuşatma sağlamaktadır					Surlarla sağlanmış kuşatma korunmalıdır.												
		ÇATI - ÖRTÜ	Bitkisel dokusu ve yapılar çatı niteliğindedir.					Evler ile ilgili çalışmalar artırılmalıdır.												
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ		Aydınlatma	Bilgi Verme	Bitki Gösterisi	Büfe	Çöp Kutusu	Gözlem, Seyir	Yol Ağaçları	Yön ve İşaret	SONUÇLAR								
		İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ																		
		Estetik	2											2	3	1	1	4	2	1
		Kullanışlılık	2											2	3	1	1	4	2	1
		Düzenlilik	2											2	3	1	1	4	2	1
		Dayanıklılık	2											2	3	1	1	4	2	1
		Güvenlik	2											2	3	1	1	4	2	1
		Sürdürülebilirlik	2											2	3	1	1	4	2	1
		Ulaşılabilirlik	2											2	3	1	1	4	2	1
		Erişilebilirlik	2											2	3	1	1	4	2	1
TOPLAM	16	16	24	8	8	32	16	8												
DEĞERLENDİRME		0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal																		

TBMM ÖNÜ KAVŞAK ALANI

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	2000	
	ALANI		
	KULLANIM SIKLIĞI	Orta	
	DEĞİŞİMİ	Yok	
	İÇERİĞİ	Park	
KONUM	Eskişehir Yolu Bulvarı üzerinde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde yer alır.		

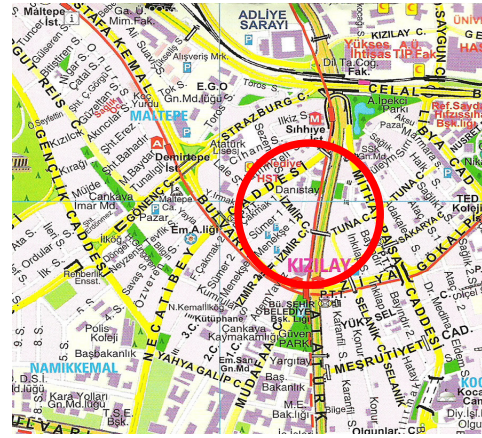
Şekil 4.8 TBMM Önü Kavşak Alanı (Orijinal 2007)

Çizelge 4.9 TBMM Önü Kavşak Alanı değerlendirmesi

ODAK NOKTALARI		TBMM ÖNÜ KAVŞAK ALANI																		
MECLİS		GÖZLEMLER						ÖNERİLER												
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Kent için su ögesi yoğunluklu bir uygulama olmuştur.						Bitkisel tasarım zayıf kaldığı için güçlendirilmesi gerekmektedir.											
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Güvenlik önemli mekanlar arasında kurumlardan dolayı insanların geçiş alanı olarak kalmıştır.						Kentliye mekanı tanıttak anlatacak donatı elemanları kullanılmalıdır.											
		KENTSEL KİMLİK	Bünyesinde bulundurduğu su ögesi tarihsel içeriği nedeniyle bir kimlik niteliği taşımaktadır.						TBMM önünde yer alan mekan meclis ile bütünleştirici olmalıdır.											
		KENT EKOLOJİSİ	Su gösterilerinin kullandığı kentsel bir mekandır.						Bitkisel elemanlarla tasarım güçlendirilmelidir.											
	İNCELEME ALANI SEÇİLEME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Çevresindeki kamu kurumları çalışanları ve meclis ziyaretçileri tarafından kullanılmaktadır.						Kullanıcıların artırılması için yapılacak bir öneri bulunmamaktadır.											
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Kamu kurumları tarafından çevrelenmiştir.						Güvenlikli alan sebebiyle çevre ilişkileri kısıtlanmıştır.											
		İŞLEVLERİ	Az yoğunlukta yaya geçiş bölgesi olarak kullanılmaktadır.						Öneri yapılmamaktadır.											
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Döşeme elemanları sıradan bir desen içinde yapılmış, özelliği olan bir malzeme kullanılmamıştır.						Mekan için tarihsel süreci anlatan döşeme desenleri ve malzemelerine yer verilebilir.											
		KUŞATMA	Perdeleme, sınırlayıcı eleman bulunmamaktadır.						Taşıt trafiğinden dolayı bitkisel perdeleme kullanılmalıdır.											
		ÇATI - ÖRTÜ	Çatı - örtü elemanlarından hiçbirisi kullanılmamıştır.						Kullanıcı yoğunluğu artırılması isteniyorsa gölgelendirme elemanları kullanılmalıdır.											
DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ	Ağaç Korumucu	4	2	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		Aydınlatma	4	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
		Baba, Korkuluk	4	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
		Bitki Gösterisi	4	2	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
		Çiçek Kasası	4	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
		Çöp Kutusu	4	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
		Gözetim, Seyir	4	2	2	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
		Heykel	4	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
		Kaya	4	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
		Köprü	4	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Oturma Elemanı	32	16	16	24	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15		
Oyun Elemanı																				
Su Ögesi																				
Tanıtm, İlan																				
Yol Ağaçları																				
Yön ve İşaret																				
DEĞERLENDİRME		0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal																		

İZMİR CADDESİ

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	
	ALANI	
	KULLANIM SIKLIĞI	Yoğun
	DEĞİŞİMİ	Var
	İÇERİĞİ	Yaya Bölgesi
KONUM	Kızılay'da Atatürk Bulvarı ile Necatibet Caddesi arasında yer alır.	

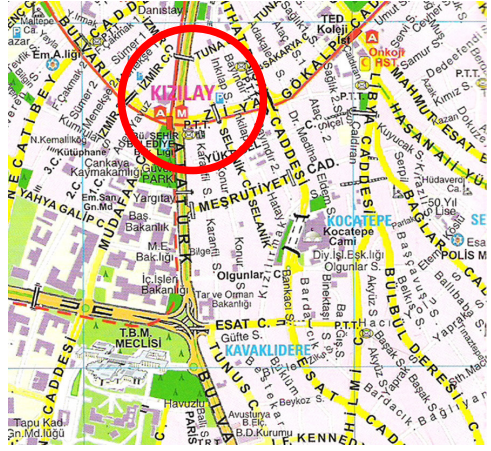

Şekil 4.9 İzmir Caddesi (Orijinal 2007)

Çizelge 4.10 İzmir Caddesi'nin değerlendirmesi

TOPLANMA ALANLARI		İZMİR CADDESİ														
YAYA BÖLGESİ		GÖZLEMLER						ÖNERİLER								
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Kentli için yoğun kullanımlı ve Donanımlı bir alan yaratılmıştır.						Alandaki işlevlerin korunması ve Geliştirilmesi önerilmektedir.							
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Yaya bölgesi olarak yoğun kullanımlı bir alandır.						Kullanım yoğunluğuna göre bölge tanımı yapılması önerilmektedir.							
		KENTSEL KİMLİK	Yaya bölgesini tanımlayan mimari doku birbiri ile uyumsuzdur.						Kimliksel bir özellik katılması için dükkan tabelalarının özgün tasarımla yeniden yapılması düzenlenmesi önerilmektedir.							
		KENT EKOLOJİSİ	Yapı grupları içinde etkili düzenlenmiş bir alandır.													
	İNCELEME ALANI SEÇİLME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Tüm kentli tarafından sıklıkla kullanılan bir alandır.						Kullanıcı yoğunluğunun sürdürülebilirliği olumsuz etkilemesi önlenmelidir.							
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Yüksek yapılaşma bloğu içinde yaratılmış yaya bölgesidir.						Yaşam kalitesini artıran bir mekandır.							
		İŞLEVLERİ	Kent merkezine gelen herkes tarafından alışveriş, yemek vb. aktiviteler için kullanılmaktadır.						Kent konforu içinde iklimsel özelliğın hissedilmesi için işlevler artırılmalıdır.							
		TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Alana özgü döşeme elemanları ve desenleri kullanılmıştır.						Mevcut döşeme malzemesi ve deseninin korunması önerilmektedir.						
			KUŞATMA	Mekanın yüksek binalarla çevrili olması kuşatılmışlık hissi uyandırmaktadır.						Alan sınırlaması yapılar ile sağlandığı için Kuşatma elemanı önerilmemektedir.						
			ÇATI - ÖRTÜ	Alanda kullanıcılar için gölgelik ve büfe vs. ihtiyaç giderici elemanları bulunmaktadır.						Alan, oturma, dinlenme işlevinin yanında yemek ihtiyacı olarak kullanılması alan işlevlerinin o yöne kayması önlemelidir.						
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	DONATI ELEMANLARI	ÇEŞİTLERİ												SONUÇLAR		
		İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ	Ağaç Koruyucu	Aydınlatma	Baba, Korkuluk	Bilgi Verme	Bitki Gösterisi	Büfe	Çöp Kutusu	Heykel	Oturma Elemanı	Su Ögesi	Yol Ağaçları		Peyzaj tasarımı ve kullanılan donatı elemanları ile modern bir yaya bölgesi olarak kent içindeki yerini almıştır. bu alanda alışveriş, yemek aktiviteleri gerçekleştirilmektedir. bu yaya bölgesi için dükkan tabelalarında bir standart getirilerek yapılacak uygulama hem görsel çirkinliği önleyecektir, hem de cadde için kimliksel özellik taşıyan tasarımlar kullanılmasını sağlayacaktır.	
		Estetik	3	3	1	2	3	2	1	1	4	4	2			
		Kullanışlılık	3	3	1	2	3	2	1	1	4	4	2			
		Düzenlilik	3	3	1	2	3	2	1	1	4	4	2			
		Dayanıklılık	3	3	1	2	3	2	1	1	4	4	2			
		Güvenlik	3	3	1	2	3	2	1	1	4	4	2			
		Sürdürülebilirlik	3	3	1	2	3	2	1	1	4	4	2			
		Ulaşılabilirlik	3	3	1	2	3	2	1	1	4	4	2			
		Erişilebilirlik	3	3	1	2	3	2	1	1	4	4	2			
TOPLAM	24	24	8	16	24	16	8	8	32	32	16					
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal															

KIZILAY MEYDANI

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	Jansen	
	ALANI		
	KULLANIM SIKLIĞI	Yoğun	
	DEĞİŞİMİ	Var	
	İÇERİĞİ	Kavşak	
KONUM	Kuzey- güney istikametinde Atatürk Bulvarı ile doğudan Ziya Gökalp ve batıdan Gazi Mustafa Kemal Bulvarı'nın keşiştiği alandır.		

Şekil 4.10 Kızılay Meydanı (Orijinal 2007)

Çizelge 4.11 Kızılay Meydanı'nın değerlendirilmesi

TOPLANMA ALANLARI		KIZILAY MEYDANI																					
MEYDAN		GÖZLEMLER					ÖNERİLER																
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Kent yaşamı için önemli bir alan Olan meydan işlevini yerine getirememektedir.					Bitkisel içerikli parterlerle taşıt kavşağı niteliği azaltılmalıdır.															
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Kentli tarafından odak noktası halinde hem insan hem de taşıt trafiğinde yoğun kullanılmaktadır.					Yaya öncelikli çözümler üretilmesi, taşıt yoğunluğunun azaltılması önerilmektedir.															
		KENTSEL KİMLİK	Ankara için yapılan ilk planda yer almaktadır. Bu yüzden kimlik özelliği fazladır.					Meydan kendi içinde kimlik özelliği taşıyan uygulamalarla desteklenmelidir.															
		KENT EKOLOJİSİ																					
İNCELEME ALANI SEÇİLME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Kent merkezi niteliği taşıdığından herkes tarafından kullanılmaktadır.					Kullanıcı yoğunluğu göz önünde bulundurularak düzenleme yenilenmelidir.																
	ÇEVRE İLİŞKİLERİ						Yaya öncelikli kullanım artışı sağlanmalıdır.																
	İŞLEVLERİ																						
TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Bir meydana özgü döşeme malzemesi, deseni vb. tasarım ölçütleri kullanılmamıştır.					Meydan içinde taşıt ve yaya kullanımı farklılığı için döşeme malzemesi ve deseni seçilerek mekan tanımlanabilir.																
	KUŞATMA	Meydan içinde kullanılan bariyerler, sınırlayıcılar meydana özgü hiçbir kimlik özelliği taşımamaktadır.					Kullanıcıları meydana geldiği zaman meydana özgü kuşatma elemanı görmesi önerilmektedir.																
	ÇATI - ÖRTÜ	Meydanın küçüklüğü ve taşıt yoğunluğu nedeniyle çatı niteliği taşıyan bitki yoktur.					Mevcut hali ile bitkilendirme yapılması mümkün değildir.																
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ		Aydınlatma	Baba, Korkuluk	Bilgi Verme	Bitki Gösterisi	Çöp Kutusu	Tanıtım, İlan	Yol Ağaçları	Yön ve İşaret	SONUÇLAR											
		İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ																					
		Estetik	2														1	1	3	1	3	2	1
		Kullanışlılık	2														1	1	3	1	3	2	1
		Düzenlilik	2														1	1	3	1	3	2	1
		Dayanıklılık	2														1	1	3	1	3	2	1
		Güvenlik	2														1	1	3	1	3	2	1
		Sürdürülebilirlik	2														1	1	3	1	3	2	1
		Ulaşılabilirlik	2														1	1	3	1	3	2	1
		Erişilebilirlik	2														1	1	3	1	3	2	1
TOPLAM	16	8	8	24	8	24	16	8															
DEĞERLENDİRME		0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal																					

ULUS HEYKEL ÖNÜ KAVŞAĞI

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ			
	ALANI			
	KULLANIM SIKLIĞI	Yoğun		
	DEĞİŞİMİ	Var		
	İÇERİĞİ	Meydan		
KONUM	Atatürk Bulvarı ile Çankırı Caddesi'nin Anafartalar Caddesi ile Cumhuriyet Caddesi'nin kesiştiği alanda yer alır.			
				
				

Şekil 4.11 Ulus Heykel Önü Kavşağı (Orijinal 2007)

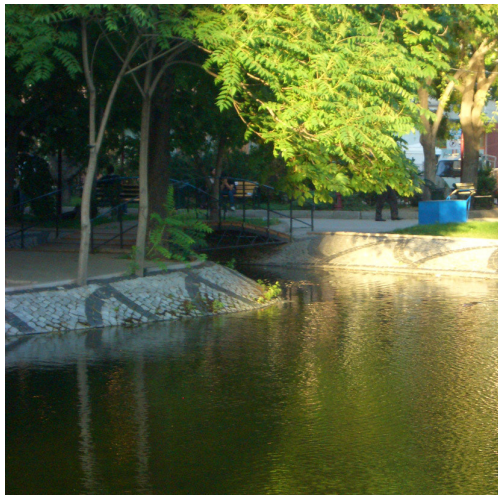
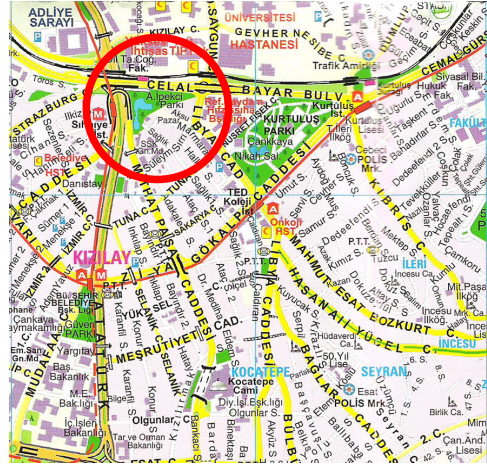
Çizelge 4.12 Ulus Heykel Önü Kavşağı'nın değerlendirilmesi

TOPLANMA ALANLARI		ULUS HEYKEL ÖNÜ									
KAVŞAK		GÖZLEMLER				ÖNERİLER					
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Taşıt trafiği görsel kirlilik yaratmaktadır.				Trafik yoğunluğunu azaltıcı ulaşım alternatifleri önerilmektedir.				
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Geçiş alanı ve nirengi noktası olarak kullanılmaktadır.				Yaya öncelikli düzenlemeler yapılmalıdır.				
		KENTSEL KİMLİK	Kent tarihi içinde yerini almıştır.				Kimliksel özelliği tanıttıcı tabelalar ile gösterilmelidir.				
		KENT EKOLOJİSİ									
	İNCELEME ALANI SEÇİLME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Ulus semti için merkez bir alan olduğundan kullanıcı sayısı fazladır.				Kullanıcılar için donatı elemanları artırılmalıdır.				
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Tarihi yapıların yanında düzensiz bir yapılaşma vardır.				Yeni yapılmış yapısal kirlilik önlenmelidir.				
		İŞLEVLERİ	Oturma, geçiş ve alışveriş alanı olarak kullanılmaktadır.				Tüm bu aktivitelerin yanında taşıt trafiği yoğunluğu bulunmaktadır.				
		TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Döşeme malzemesi yer yer değiştirilmiştir.				Özgün halinin korunması sağlanmalıdır.			
			KUŞATMA	Bariyerlerle sınırlandırılmıştır.				Anıt yapıya uygun donatı elemanları kullanılmalıdır.			
			ÇATI - ÖRTÜ	Gerekli değildir.				Önerilmemektedir.			
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ								SONUÇLAR	
		İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ	Aydınlatma	Baba, Korkuluk	Bilgi Verme	Büfe	Çöp Kutusu	Durak Yerleri	Heykel		
		Estetik	2	1	1	1	1	1	4		
		Kullanışlılık	2	1	1	1	1	1	4		
		Düzenlilik	2	1	1	1	1	1	4		
		Dayanıklılık	2	1	1	1	1	1	4		
		Güvenlik	2	1	1	1	1	1	4		
		Sürdürülebilirlik	2	1	1	1	1	1	4		
		Ulaşılabilirlik	2	1	1	1	1	1	4		
		Erişilebilirlik	2	1	1	1	1	1	4		
TOPLAM	16	8	8	8	8	8	32				
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal										

ABDİ İPEKÇİ PARKI

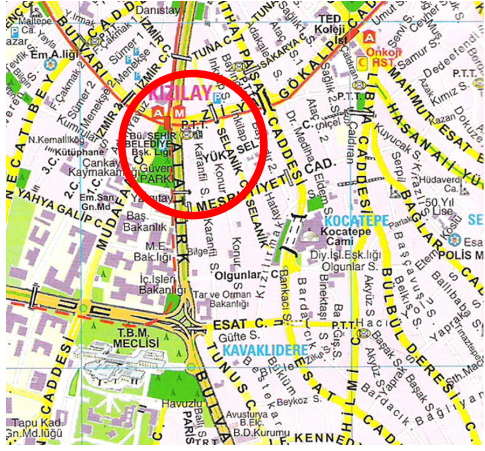

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	METROPOLİTEN ALAN NAZIM PLAN
	ALANI	36.800 m ²
	KULLANIM SIKLIĞI	YOĞUN
	DEĞİŞİMİ	YOK
	İÇERİĞİ	PARK
KONUM	Sıhhiye meydanındaki park Celal Bayar Bulvarı ve Atatürk Bulvarı'nın kesiştiği köşededir.	

Şekil 4.12 Abdi İpekçi Parkı (Orijinal 2007)

Çizelge 4.13 Abdi İpekçi Parkı'nın değerlendirmesi

KAMUSAL YEŞİL ALANLAR		ABDİ İPEKÇİ PARKI																							
PARK-REKRASYON		GÖZLEMLER						ÖNERİLER																	
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Önemli bir yeşil alandır.						Yapısal ihlaller önlenmelidir.																
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Toplanma alanı ve geçiş bölgesi olarak kullanılmaktadır.						Park alanı olarak kullanılmasına özendirilmelidir.																
		KENTSEL KİMLİK	Kent tarihi içinde yerini almıştır.						Kimlik özellikleri taşıyan heykel aydınlatması güçlendirilmelidir.																
		KENT EKOLOJİSİ	Çevresi için de yeşil koridor özelliği taşımaktadır.						Sahip olduğu geniş su yüzeyi ile bitkisel alanlar mevcut hali korunmalıdır.																
	İNCELEME ALANI SEÇİME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	İş, hastane, gezinti vb. amaçlar için geçiş alanı olarak kullanılmaktadır						Kullanıcı amaçlarını artırıcı tasarım ve uygulamalara yer verilmesi daha çok kenti tarafından kullanılabilir.																
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Çevresi yoğun yapılaşma ve trafik ağı ile çevrilidir.						Çevresindeki yapılaşma ile ilgili																
		İŞLEVLERİ	Geçiş, dinleme, gösteri-toplantı alanı, demiryolu, metro gibi ulaşım ağında yerini almıştır.						İşlevsel değişikliği yapılması alanın özelliğini yitirmesine neden olacaktır.																
		TEMEL PEYZAJ ÖĞELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Kullanılan döşeme standart şekildedir.						Döşeme desenleri ile zenginleştirilebilir															
			KUŞATMA	Bitkisel düzenleme ile yapılmıştır.						Taşıt trafiğinin etkisini azaltmak için bitkilendirme artırılmalıdır.															
			ÇATI - ÖRTÜ	Yeterince gölgeleme elemanı bulunmamaktadır.						Daha fazla gölgeleme elemanı kullanılabilir															
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ		Ağaç Korumucu	Aydınlatma	Baba, Korkuluk	Bilgi Verme	Bitki Gösterisi	Çöp Kutusu	Heykel	Köprü	Oturma Elemanı	Oyun Elemanı	Su Ögesi	SONUÇLAR										
		İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ																							
		Estetik	2													2	2	2	3	2	3	4	3	2	3
		Kullanışlılık	2													2	2	2	3	2	3	4	3	2	3
		Düzenlilik	2													2	2	2	3	2	3	4	3	2	3
		Dayanıklılık	2													2	2	2	3	2	3	4	3	2	3
		Güvenlik	2													2	2	2	3	2	3	4	3	2	3
		Sürdürülebilirlik	2													2	2	2	3	2	3	4	3	2	3
		Ulaşılabilirlik	2													2	2	2	3	2	3	4	3	2	3
		Erişilebilirlik	2													2	2	2	3	2	3	4	3	2	3
TOPLAM	16	16	16	16	24	16	24	32	24	16	24														
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal																								

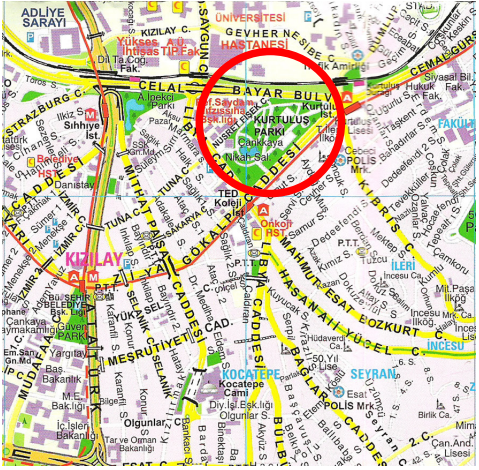

GÜVENPARK					
ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ	JANSEN			
	ALANI	25.000 m ²			
	KULLANIM SIKLIĞI	YOĞUN			
	DEĞİŞİMİ	VAR			
	İÇERİĞİ	PARK			
KONUM	Kızılay Meydanı'nda bulunan park Atatürk Bulvarı ile Gazi Mustafa kemal Bulvarı'nın kesiştiği köşededir.				
					
					

Şekil 4.13 Güvenpark (Orijinal 2007)

Çizelge 4.14 Güvenpark'ın değerlendirilmesi

KAMUSAL YEŞİL ALANLAR			GÜVENPARK																	
PARK-REKRASYON			GÖZLEMLER								ÖNERİLER									
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	Kent halkı için kullanışlı bir mekandır.								Bakım ve temizliğinin düzenli yapılması kentliye daha çok kullanma avantajı sağlar.									
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Oturma mekanı ve geçiş alanı olarak kullanılmaktadır.								Yeni bir uygulama önerilmemektedir.									
		KENTSEL KİMLİK	İlk plan uygulaması olduğu için önemli bir kimlik elemanıdır.								Tarih içindeki yerini destekleyici aktiviteler yapılmalıdır.									
		KENT EKOLOJİSİ																		
	İNCELEME ALANI SEÇİLME NEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Kent merkezini kullanan tüm kentlinin odak noktasıdır.								Kentlinin geçiş alanı olarak kullandığı kadar rekreasyonel kullanımı artırılmalıdır.									
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Çevresindeki yapı grubu ve park alanı içinde bulunan toplu taşıma durakları kötü etki yaratmaktadır.								Otobüs ve dolmuş duraklarının kaldırılması önerilmektedir.									
		İŞLEVLERİ	Oturma, dinlenme, seyir vb. aktiviteler, sokak satıcılarının bulunduğu alanlar, toplu taşıma geçişleri bulunmaktadır.								Toplu taşıma ve sokak satıcıları park alanı içinde negatif bir etki bırakmaktadır. bunların önlenmesi gereklidir.									
		YÜZEY KAPLAMA	Yüzey kaplama uygun yapılmıştır								Yeni bir döşeme önerilmemektedir.									
		KUŞATMA	Sınırlayıcı elemanlar yeterli düzeydedir.								Kentli için yönlendirici özellik taşımaktadır.									
		ÇATI - ÖRTÜ	Bitkisel düzenleme ve oturma elemanları yeterlidir.								Ek bitkiler önerilmemektedir.									
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	TEMEL PEYZAJ ÖGELERİ																			
		DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ																SONUÇLAR	
			İŞLEVSEL ÖZELLİKLERİ		Ağaç Koruyucu	Aydınlatma	Baba, Korkuluk	Bilgi Verme	Bitki Gösterisi	Büfe	Çiçek Kasası	Çöp Kutusu	Durak Yerleri	Heykel	Kaya	Oturma Elemanı	Oyun Elemanı	Su Ögesi		Tanıtm, İlan
	Estetik		3	3	2	1	3	1	2	3	1	4	1	4	3	4	1	1		Park alanı içinde yapılacak düzenlemelerde sit alanı olduğu dikkate alınmalıdır. Böylece Ankara'nın ilk parklarından Güvenpark tarihi ile yaşatılabilecektir.
	Kullanışlılık		3	3	2	1	3	1	2	3	1	4	1	4	3	4	1	1		
	Düzenlilik		3	3	2	1	3	1	2	3	1	4	1	4	3	4	1	1		
	Dayanıklılık		3	3	2	1	3	1	2	3	1	4	1	4	3	4	1	1		
	Güvenlik		3	3	2	1	3	1	2	3	1	4	1	4	3	4	1	1		
	Sürdürülebilirlik		3	3	2	1	3	1	2	3	1	4	1	4	3	4	1	1		
	Ulaşılabilirlik		3	3	2	1	3	1	2	3	1	4	1	4	3	4	1	1		
Erişilebilirlik	3	3	2	1	3	1	2	3	1	4	1	4	3	4	1	1				
TOPLAM	24	24	16	8	24	8	16	24	8	32	8	32	24	32	8	8				
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal																			

KURTULUŞ PARKI

ÖZELLİKLERİ	PLAN DÖNEMİ		
	ALANI	110.000 m ²	
	KULLANIM SIKLIĞI	YOĞUN	
	DEĞİŞİMİ		
	İÇERİĞİ		
KONUM	Celal Bayar Bulvarı ile Ziya Gökalp Caddesi'nin kesiştiği köşededir.		
			
			

Şekil 4.14 Kurtuluş Parkı (Orijinal 2007)

Çizelge 4.15 Kurtuluş Parkı'nın değerlendirilmesi

KAMUSAL YEŞİL ALANLAR		KURTULUŞ PARKI												
PARK-REKRASYON		GÖZLEMLER						ÖNERİLER						
BULUNDUĞU ÇEVREYE KATKISI	KENT MEKÂNI BİLEŞENLERİ	YAŞAM KALİTESİ	İçinde buz pateni sahası bulunmaktadır.						Daha çok kullanıcıya ulaşması için tanıtımı yapılmalıdır.					
		SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	Kentsel sürdürülebilirlik sağlanmıştır.						Alan içinde yapısal uygulamalara izin verilmemelidir.					
		KENTSEL KİMLİK	Kent kimliği için önemli bir alandır.						Kurtuluşu simgeleyen objelerle zenginleştirilebilir.					
		KENT EKOLOJİSİ	Sahip olduğu yeşil alan sayesinde ekolojik bir denge sağlamaktadır.						Kuşların uğrak yeri olması sağlanabilir.					
	İNCELEME ALANI SEÇİLMENEDENLERİ	KULLANICI ANALİZİ	Yakın semtlerden gelen kullanıcı kent merkezine geçiş alanı olarak kullanmaktadır.						Semt halkı dışında özellikle buz pateni sporu için kullanılması özendirilmelidir.					
		ÇEVRE İLİŞKİLERİ	Konut alanı içinde semt parkı niteliğindedir						Çevre halkı tarafından yoğun kullanıldığı için sosyal aktiviteler geliştirilmelidir.					
MEKÂNSAL DONATILARIN YETERLİLİĞİ	TEMEL PEYZAJ ÖĞELERİ	YÜZEY KAPLAMA	Tek tip yüzey kaplama elemanı kullanılmıştır.						Alanların ayırımını belirleyici yüzey kaplama elemanları kullanılabilir.					
		KUŞATMA	Yoğun bitkisel kuşatması vardır.						Bitkisel çeşitlilik artırılabilir.					
		ÇATI - ÖRTÜ	Yeteri kadar kullanılmamıştır.						Farklı tiplerde çatı- örtü elemanlarının Kullanılması önerilmektedir.					
	DONATI ELEMANLARI	DONATI ÇEŞİTLERİ	SONUÇLAR											
		Estetik	1	2	1	1	3	2	4	2	3	2	2	4
Kullanışlılık		1	2	1	1	3	2	4	2	3	2	2	4	
Düzenlilik		1	2	1	1	3	2	4	2	3	2	2	4	
Dayanıklılık		1	2	1	1	3	2	4	2	3	2	2	4	
Güvenlik		1	2	1	1	3	2	4	2	3	2	2	4	
Sürdürülebilirlik		1	2	1	1	3	2	4	2	3	2	2	4	
Ulaşılabilirlik	1	2	1	1	3	2	4	2	3	2	2	4		
Erişilebilirlik	1	2	1	1	3	2	4	2	3	2	2	4		
TOPLAM	8	16	8	8	24	16	32	16	24	16	16	32		
DEĞERLENDİRME	0: Yok 1: Kötü 2: Orta 3: İyi 4: Çok İyi 0 – 11: Yetersiz 12 – 21: Yeterli 22 – 32: İdeal													

5. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA

Kent gelişiminde en önemli mekânlar kentsel donatı alanlarıdır. Bu alanlar kentin geçmişi ve geleceği arasında köprü görevi üstlenirler. Kentlinin bir araya geldiği, sosyal, kültürel ve ticari faaliyetlerde bulunduğu bu mekânlar, agoralar, tiyatrolar vb. alanlar olarak düzenlenen bu alanlar günümüzde yerini park, rekreasyon, spor, eğlenme aktivitelerin yerine getirildiği kentsel mekânlara bırakmışlardır.

Kent içinde yaşam kalitesini artırıcı mekânlar yaratmak, kent kimliğini yansıtıcı objeler kullanmak planlama çalışmalarında yerini almaya başlamıştır. Üst ölçekli yapılan planlama çalışmaları mekân boyutunda incelenmeye başlandığı vakit detaylı ve özgün donatı elemanları kullanılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

5.1 Donatı Kavramının Kent-Mekân İlişkisi İçinde İrdelenmesi

Ankara kent ölçeğinde yer alan kentsel donatı alanları hızlı nüfus artışı ile kullanıcıya doğru ve düzenli hizmet vermek konusunda yetersiz kalmıştır. Üstelik kent içinde bulunan donatı alanları kendi aralarında erişilebilirlik özelliğini kaybettiği için kentli tarafından yeterince algılanamamaktadır.

Kent içinde mekânın tanımının yapı gruplarıyla yapılması ve ulaşım hatları ile birbirine bağlanması doğru planlama çalışmalarıyla mümkün olacaktır. Bu planlama çalışmaları kent ölçeğinde donatı alanlarını belirleyecektir. Planlama mesleğiyle uğraşanlar bu belirlemeyi imar mevzuatı, yerel yönetim yasaları, kanunlar vb. yasal zeminler içinde gerçekleştireceklerdir.

Kent içinde mekânın tanımının yapılması ve sınırlarının belirlenmesi ile o mekânın işlevsel özelliklerinin de ele alındığı ile ilgili tasarım çalışmaları başlayacaktır.

Peyzaj mimarlığı meslek disiplini mekân içindeki donatı elemanlarının tasarlanması ve özgünleştirilmesi konusunda çalışmalar yapmaktadır. Mekân tasarımı için gerekli olan

ölçütler belirlendikten sonra iklim, topoğrafya, insan faktörü gibi doğal etmenlerin yönlendirmesi ile kent içinde yerini alan donatı alanları, kullanıcıya sunulmaktadır.

Donatı alanları ile ilgili uygulama-planlama görevleri yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmektedir. Kent içinde farklı yerel yönetimlerin bulunması bu sistemin kent içinde uyumlu bir zincir oluşturmasını güçleştirmektedir. Farklı yerel yönetimlerin sorumluluğu içinde bulunan donatı alanları o yönetimi simgeleyen, özgün olmayan tasarım objeleri kullanılarak tasarlanmaktadır. Bu durum kent içinde kimlik karmaşası yaratmakta ve algılama güçlüğüne neden olmaktadır.

Kent, mekânların oluşturduğu bir bütündür. Mekân içinde tasarlanan, özgünleştirilen donatı elamanları mekânı düzenlerken aynı zamanda kent içindeki donatı alanları için de bir sistematik oluşturmalıdır. Mekân ölçeğinde başlayan tasarım çalışmaları planlama aşamasında kent içinde aktivite çeşitliliği oluşturmaktadır. Mekânı donatma kavramı ile başlayan tasarım süreci kent ölçeğinde kentsel alanların yayılmasını sağlamaktadır.

Donatı elamanları için gerekli bir takım tasarım ölçütleri vardır. Bunlar doğru ve uygun olarak kullanıldığında kent konforunu ve yaşam kalitesini artırıcı tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Bu tasarım sürecinde oluşturulan donatı elemanları kentlerin kimliğini, mimarî yapı ile uyumunu ve imgesel özelliklerini bünyesinde bulunduracaktır.

Kent içinde mekân tanımının yapılması bu yöndeki çalışmaları etkiler.

5.2 Kent İçinde Fonksiyon Alanlarının Geliştirilmesi

Bir kentin, içinde bulundurmak zorunda olduğu fonksiyon alanları vardır. Bunlar sağlık, eğitim, sanayi, konut alanları olarak kent içinde yerini alırlar. Bu aşamadan sonra kullanıcı odaklı, insan faktörünün ihtiyaçları ile ortaya çıkan kentsel donatı alanları, kentsel mekânların yaratılmasında yönlendirici etkiye sahiptir.

Kentsel donatının kent dokusu içerisindeki konumu, sosyal ve kültürel yapısı, peyzaj ve mimarî karakteristik özellikleri, tarihsel süreç içindeki yeri ve sürekliliği, kullanıcı istekleri, mekânın kentli tarafından algılanmasını ve kabul edilmesini kolaylaştırır. Bu alanlar kamusal mekânlardır ve tüm toplum tarafından kullanılması hedeflenmiştir.

Aktivite çeşitliliği ve alan içinde sunulan hizmetlerin yeterliliği, kullanıcı memnuniyeti yaratır. Çevresel özelliklerin alan kimliğini ve karakterini biçimlemesi ile fonksiyon alanları geliştirilir. Cazibe merkezi halini alır ve daha çok kentli tarafından kullanılmışsa sağlanmış olur. Alanda yüklenecek işlev doğrultusunda gerçekleşen mekân tasarımı ile donatı elemanları kişilere birebir hizmet veren objeler olarak ihtiyacı karşılayacak çeşitlilikte ve yeterlilikte olması sağlanır.

Mekân tasarımlarından beklenen işleve göre kullanılacak donatı elemanları, karmaşayı ve obje yoğunluğunu önlemiş olacaktır. Böylece kullanıcı uyumlu, özgün ve rahat bir mekânda en iyi şekilde hizmet alacaktır.

Kentsel donatı alanlarını çevreleyen mimarî yapılarla bağlantılı olarak düzenlemelere özen gösterilmeli; alanda uyumsuzluk hissi ve kullanıcı memnuniyetsizliği yaratacak tasarımlardan, aykırı ya da uyumsuz ve her yerde bulunan donatı elemanı kullanımından sakınılmalıdır. Bu memnuniyetsizlik fonksiyon geliştirme çalışmalarını etkileyecektir.

Mekân karakteri ile ilgili tespitlerin kullanılması donatı elemanlarının değerlendirilmesini kolaylaştıracaktır. Bu değerlendirmede mekân kalitesi ve mekânı tamamlayıcı öğelerin varlığı insan ve sosyal çevresiyle ilişkilendirilecektir.

Kentsel donatıların çevre yapılarla bütünlüğü sağlanamadığı için mekânın sınır tanımının yapılması güçleşmektedir. Mekân içinde kullanılan donatı elemanları bir kimliği, bir imgeyi simgeleyemediği zaman tanım karmaşası artmaktadır.

5.3 Mekâna Uygun Donatı Elemanlarının Belirlenmesi

Donatı genel anlamı ile donatma eylemi için kullanılan obje tasarım olarak ifade edilebilir. Alanın kullanıcı kapasitesi, kullanıcı özelliği, alışkanlıklar gibi insan faktörünü temsil eden etmenler donatı elemanları seçiminde oldukça önemli bir konumdadır.

Donatı elemanı kullanıldığı alanda ve mekânda bir temsil niteliğine sahiptir. İlk önce bulunduğu mekânı temsil eder. Çeşitli kullanımların olması, isteklerin yönlendirilmesi özgün tasarımlar ile desteklenmelidir.

Alanda vazgeçilecek veya bulunması faydalı olacak düzenlemeler donatı çeşitliliği ile zenginleştirilir. Topografya, iklim gibi doğal etmenler mekân tasarımının kendi içinde sistematik bir zincir oluşturmasını sağlar. Bu sistematik zincir fonksiyon alanlarının gelişimini ve kullanılacak donatı çeşitliliğine olumlu yönde katkı sağlar.

5.4 Ankara’da Kentsel Donatıların Analizi Ve Değerlendirilmesi

Ankara Kenti tarih içinde farklı aşamalardan geçmiş, farklı planlama süreçleri geliştirilmiş bir kenttir. Bu yüzden mekân düzeyinde bir tasarım yerine kent içinde donatı alanları oluşturulmuştur. Fakat bunlar belli bir sistematik zincir içinde düzenlenmediği için birbirinden kopuktur ve kullanıcı ulaşılabilirliği yeterli değildir.

Başkent olduğu dönemden beri nüfus olarak sürekli artış gösteren, zamanla bu doluluk oranı kapasitesinin devamlı artması Ankara kenti için olumsuzlukların başlangıcı olmuştur. Bu olumsuzluklar kent yaşamı içinde konforun bozulmasına ve sürdürülebilirlik ilkesinin kaybolmasına neden olmuştur. Yapılan bu tez çalışmasında Ankara’da olan donatı alanlarının listesi çıkarılmıştır. Böylece Ankara’da bulunan kentsel donatı alanları tanımlanabilmiştir.

Ankara Kenti için kent ölçeğinde yapılan bu çalışmada kent-mekân kavramları irdelenmiş ve bunlar içinde donatı kavramı analiz edilmiştir. Çıkan sonuçlar şu şekilde özetlenmiştir:

1. Kenti oluşturan aslında mekân parçalarıdır. Bu parçalar ve ulaşım hatları kentlerin oluşumunu sağlar. Ankara'da çarpık kentleşme ile mekânların birbirinden kopuk olması düzenleme için kullanılan donatı elemanlarının uyumsuzluğuna neden olmuştur.
2. Başkent olması nedeniyle sürekli bir ziyaretçi akınına uğrayan kentte, ziyaretçiler için uygulanmış kentsel donatı alanları bulunmamaktadır. Kent kimliğini taşıyan mimarî öğeler, açık yeşil alanlar gibi kütleler mekân ölçeğinde incelendiği zaman donatı elemanları eksiklikleri gözlemlenmiştir.
3. Sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde incelendiğinde farklı zamanlarda yapılan uygulamalar içinde donatı devamlılığı sağlanamamış ve uyum özelliği kaybolmuştur.
4. Yerel yönetimler, mekânlar için donatı elemanı değil, standart donatı elemanı ürettiği ve uyguladıkları için her yerde aynı elemanları görmek mümkündür.
5. Kent içindeki tüm donatı alanları ve donatı elemanları yerel yönetimler ve resmî kurumlara aittir. Bu yüzden bunlarla ilgili tüm sorun ve çözümler bu kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Bu tür bir uygulama ise tekerciliğe neden olmakta, tek düzeliği ortaya çıkarmaktadır.
6. Kent geneli için doğal ve yapay etmenler göz önünde bulundurularak bir sınıflama çalışması yapılmalıdır. Sınıflama çalışmaları mekân içinde donatı elemanları eksikliğinin azalmasını sağlayacaktır.
7. Kullanıcı istekleri göz önüne alınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akı, A. ve Erdönmez, E. M. 2005. Açık kamusal kent mekânlarının toplum ilişkilerindeki etkileri, YTÜ Mim. Fak. e-Dergisi Cilt 1, Sayı 1, s. 67–87, www.megaron.yildiz.edu.tr. Erişim Tarihi : 10.03.2006
- Aksoylu, S., Altan, M., Tural, O. ve Uyguçgil, H. 1996. Coğrafi bilgi sistemleri kullanılarak sosyal donatı alanlarının sınanması, Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu, İTÜ İnşaat Fakültesi Matbaası, İstanbul.
- Altaban, Ö. 1998. Cumhuriyetin kent planlama politikaları ve Ankara deneyimi, Ankara Ankara. Yapı ve Kredi yayınları, s. 41-64, İstanbul.
- Anonim. 1987. Meydan Laourosse, Cilt: 3. İstanbul.
- Anonim. 2003. Ankara üst ölçekli plan sorunsalı. Teknik toplantı. TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi, Ankara.
- Anonim. 2007. Web Sitesi: Ankara Valiliği, İlçeleri Tanıtımı, www.ankara.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2007
- Arslan, M. 1991. Kent ekolojisi açısından yeşil kuşak ve Ankara örneği. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Cilt: 91/2, Yıl: 21, Sayı: 30, Ankara.
- Asatekin, M. 2001. Kentin kurumsal kimliği ve kentin donatımında eşgüdüm, I. Uluslar arası Kent Mobilyaları Sempozyumu 9–10–11 Mayıs 2001, s.57, İstanbul Büyükşehir Belediyesi-İston, İstanbul.
- Aydemir, Ş., Aydemir, S., Beyazlı, D., Ökten, N., Öksüz, A., Sancar, C., Özyaba, M. ve Türk, Y. 2004a. Kentsel alanların planlanması ve tasarımı: Kentsel tasarım ve kent planlama, s. 357 Akademi Kitabevi. Trabzon.
- Aydemir, Ş., Aydemir, S., Beyazlı, D., Ökten, N., Öksüz, A., Sancar, C., Özyaba, M. ve Türk, Y. 2004b. Kentsel alanların planlanması ve tasarımı: Kentsel donatılar-ulaşım, s. 141 Akademi Kitabevi. Trabzon.
- Aykut, F. 1997. Dış mekân donatı elemanlarında ahşap malzeme kullanımı: Bartın belediye parkı örneği, Yüksek lisans tezi (basılmamış), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Bartın.
- Bademli, R. 1986. “Ankara’da kent planlama deneyi ve ulaşılan sonuçlar”. Ankara 1985’den 2015’e, EGO Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Başal, M. 2000. Dış mekân tasarımı ve arazi biçimleme deneyimi, İstanbul Metropolitan Alanı 3. Bin Yılda Şehirler: Küreselleşme, Mekân, Planlama, Dünya Şehircilik günü 23. kolokiyumu 8–10 Haziran 1999. İstanbul.
- Başal, M. 2002. Donatı elemanları, Basılmamış ders notları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Ankara.
- Başal, M. 2007. Donatı elemanları, Basılmamış ders notları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Ankara.
- Bayraktar, N., Çalgüner, T., Kaplan, H., Tekel, A. ve Yalçınır, Ö. 2003. Kentsel tasarım süreci ve yöntemine ilişkin bir alan çalışması; Çeşme-Dalyan Yerleşiminde Yeni Bir Yöntem Denemesi, Gazi Üni. Müh. Mim. Fak. Der. Cilt 18, No 2, s.1–15, Ankara.
- Bimtaş, 2003. İstanbul metropoliten alan bütünü nüfus donatı dağılımının incelenmesi ve öneri donatılara ilişkin analitik etütler işi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Planlama ve İmar Daire Başkanlığı Şehir Planlama Müdürlüğü. İstanbul.

- Cengiz, H. ve Cenk, E. 1998. Sürdürülebilirlik, ekolojik planlama ve yerel yönetimler, Metropoliten Alanlar Planlama Sorunları I. Sempozyum Bildiriler, 15-16 Ekim, Editör: Hüseyin Cengiz, s. 131-145, Üniversite Yayın No: YTÜ.MF.DE-99.0499, Fakülte Yayın No: MF.ŞBP-99.005, YTÜ Basım-Yayın Merkezi, İstanbul.
- Çabuk, S. 1996. Sosyal donatım planlama-uygulama ilişkisi: Kayseri kent bütünü örneği, Yüksek lisans tezi (basılmamış), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çetiner, A. 1991. Şehircilik çalışmalarında donatım ilkeleri. İstanbul Teknik Üniversitesi Baskı Atölyesi. İstanbul.
- Çiftçi, Ç. 1999. Türkiye’de Büyükşehir statüsündeki bazı kentlerde sosyal donatım alanlarının durumu ve planlama ile ilişkileri. Doktora tezi (basılmamış). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Giritlioğlu, C. 1991. Şehirselen mekan öğeleri ve tasarımı 1. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Keleş, R. 1980. Kent bilimleri sözlüğü. Ankara.
- Keleş, R. 1993. Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, ISBN 975-533-053-4, Ankara.
- Önem, A., B., Kılınçaslan, İ. 2005. Haliç bölgesinde çevre algılama ve kentsel kimlik, İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1, s. 115-125, İstanbul.
- Sarıoğlu, M. 2001. “Ankara” Bir modernleşme öyküsü (1919-1945). T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları: 2594, 1-2s., Ankara.
- Şatır, S. 2001. Ürün tasarımı bakış açısı ile kent mobilyaları sınıflandırılması, I. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu 9-10-11 Mayıs 2001, s.183, İstanbul Büyükşehir Belediyesi-İston, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ayşenur Sakal

Doğum Yeri : Afyonkarahisar

Doğum Tarihi : 08.07.1976

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Yüksek Lisans: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı
Anabilim Dalı - 2007

Lisans: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü - 1999

Lise: Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi - 1993

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl

Haziran 2007 – Devam Ediyor E – BA İnşaat Taahhüt Tic. Ltd. Şti., Ankara.

Nisan 2005 – Haziran 2006 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Metropolitan
Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi, İstanbul

Haziran 2000 – Aralık 2004 Aser Peyzaj Planlama ve Uygulama Bürosu,
Ankara.